

එසෙසා එකො අනෙතා

2011 වර්ෂයේ ඔක්ටෝබ්‍රයාවේ මෙල්බර්න් නගරයේදී පවත්වන ලද ධර්ම දේශනයකි.

මෙය ලබුනෝරුව කන්ද ආරණ්‍යය සේනාසනයේ අති පූජ්‍ය මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේ ගේ දේශනයක් ලිඛිත මාධ්‍යයෙන් ඔබ අතට පත් කිරීමකි. දේශන විලාශයේ එන හඬ හැසුරුම් කියවීමේ දී හමු නොවන බැවින් ගැටළු සහගත තැන් හමුවිය හැකිය.

එහෙත් මෙයින් ලබාගත හැකි ධර්මවබෝධය අති විශාල බැවින් ප්‍රවේශමෙන් කියවා තේරුම් ගන්නට උත්සාහ කරන මෙන් කාරුණිකව ඉල්ලමු.
තෙරුවන් සරණයි!

ඒ තථාගත ශ්‍රී සද්ධර්මයේ සැබෑම වූ අභිදුමි අරුත පිවිතයෙන් දකිනා ඥාන දර්ශනය අද ලොවට හෙළි කරමින් ඒ උත්තම බුදු පුතුන් වහන්සේ විසින් වදාළ වූ සදහම් මඟ සැමටම බෙදා දෙන මේ ධර්ම දානයමය පිනත්,

මේ සදහම් අවබෝධයෙන් අප විසින් රැස්කරනා පිනත් හේතු වීමෙන්,

අප අතරින් වෙන්ව ගිය ඩී.පී. රාජපක්ෂ මැණියනි!

- මේ සැබෑම වූ සදහම් අරුත් මෙලෙසින් ම වහ වහා ඔබට හමුවේවා!
- සැබෑවක් ලෙස ගෙන මුලාවෙන් රැස් කරගත් දසුන්, විපාක ලෙස එක් ක්ෂණයකට මනසේ ඇඳී මැකී ගිය විට,
ආපසු බලා ඒවා ඇත්තටම පවතින දේවල් ලෙස ගෙන, අළුතින් තව තවත් දසුන් ද උපදවාගෙන, ඒ නිමිති මතම ඒ නොපෙනෙන සතර මහා ධාතුව අන්ධයකු සේ අතගාමින්, නිතින්ම හදාගත් අරුත් සුන් ලොවක දවා දවා විඳින ඔබේද හව දුක වහ වහාම නිමා වේවා!
- මේ අසත්‍ය වූ, මනසේම ඉපදී රැස්වන ලෝකය බිඳ දමා, විද්‍යා නුවණින් 'මැදක' පිහිටා සිටිමින් නිවන් සුව විඳීමට හේතුවන ඒ නිරෝධ සංඥාවම,

ඔබ මනස තුල වහ වහාම ඉපදේවා !

මෙයට,
සසුන් ලැදි
වසන්තා කරුණාරත්න

නො. 641/5 ඩී,
කොස්වත්ත,
ඇල්දෙනිය,
කඩවත
077-9979906

නමොතස්ස භගවතෝ අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමොතස්ස භගවතෝ අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමොතස්ස භගවතෝ අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

‘සො උභන්තෙ විදිත්වාන
මජ්ඣෙ මන්තා න ලිප්පති
නං බුද්ධි මහා පුරිසොති
සෝ’ධ සිබ්බතිමච්චගා’ ති

ධම්මවුත්තානිලාභී ශුද්ධා බුද්ධි සම්පන්න කාරුණික පින්වතුනි,

මේ පින්වත් පිරිස දැන් මේ සුදානම් වෙන්නේ ලොවුතුරා බුදු රජාණන් වහන්සේ අප කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් දේශනා කළ සද්ධම්මයෙන් බිඳක් ශ්‍රවණය කරන්නට. ඒ නිසා හැම දෙනා ම බොහෝම උවමනාවෙන් තුනුරුවන් කෙරෙහි සැදැහැ සිත් ඇතිකර ගෙන, මේ සද්ධර්මය අවබෝධ කරගන්න ඕන කියන කළණ අදහස ඇතුව, කළණ සිත් ඇතුව මේ දේශනාව ශ්‍රවණය කරන්නට ඕන.

විශේෂයෙන් අද ධර්ම දේශනාව සඳහා මම මාතෘකා කළේ, බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ ත්‍රිපිටක ධර්මයේ, අංගුත්තර නිකාය කියන කොටසට අයිති දෙවෙනි පණ්ණාසකයේ මහා වග්ගයෙහි තියෙනවා මජ්ඣිම නිකාය සූත්‍රයක්. ඒ මජ්ඣිම සූත්‍රයේ,

මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව කියන්නේ මොකක් ද?

කුමක් හින්දුද මැද කියන්න?

මැද කියනකොට තියෙන අන්ත මොනවාද?

ඒවගින් අයිති වෙන්නේ කොහොමද? කියන ධර්ම කරුණු ටික පැහැදිලි කරලා තියෙනවා.

කරුණු ටික පැහැදිලි කරලා තියෙනවා.

ඒ සූත්‍රය තමයි මම අද දවසෙදි මේ දේශනාව සඳහා මාතෘකා කළේ. මේ දේශනාව ස්වභාවයෙන් ම ටිකක් ගැඹුරැයි. නමුත් මෙතන දී අපි ඉස්සෙල්ලා මේ කාරුණා ටික තේරුම් කර ගන්නට ඕන.

පින්වතුනි, මේ සසරේ ඇති දුක් සහගත බව, අනවරාග්‍ර බව ඒ කියන්නේ මුල් කෙළවරක් නොපෙනෙන තරම් අති දීර්ඝ බව, මේ දීර්ග

සංසාරෙ ඇවිදින සත්වයෝ විඳින දුක් කන්දරාව ගැන, බුදු රජාණන් වහන්සේ නොයෙක් විට ලෝකටය දේශනා කරලා තියෙනවා. ඒ දේශනාවන් අපිට පුළුවන් හැටියට ඒ තැන් අපි පෙන්නලා තියෙනවා.

ඉතින් මේ දුක් සහගත සසරෙන් අපිට එතෙර වෙන්න නම්, බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වා වදාළ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය නමැති ඒ මාර්ගයේ ගිහිල්ලාමයි අපිට එතෙර වෙන්න වෙන්නේ.

එතකොට ඒ මාර්ගය වුනත්, අපි දන්න පමණකින්, අපි හිතන පමණකින්, ලෝකෙ තුල අපි හිතන විදියට තියෙන දෙයක් නෙමෙයි. ඒ ධර්මයේ ඒ මාර්ගයේ ලක්ෂණ බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නනවා. ඒ ලක්ෂණ මොනවද කියලා අපි තෝරගත්තේ නැත්නම්, හඳුනගත්තේ නැත්නම්, අපි ලෝකය තුල අතරමං වෙනවා මිසක අපිට කවදාවත් යන්න බෑ.

අපි කියමු, අපිට ඕන වෙනවා මේ රටේම ඉන්න බුද්ධිමත් ම පුද්ගලයා හොයාගන්න. බුද්ධිමත් ම පුද්ගලයා හොයන්න කියලා අපි පාරට බැහැලා යනවා. එයා හොයාගෙන, හැබැයි එයොග නම මොකක් ද, වාසගම මොකක් ද, කොහෙද ඉන්නේ, එයාගෙ හැඩරුව සුදු කෙනෙක්ද, කළු කෙනෙක් ද, උස කෙනෙක් ද, මිටි කෙනෙක් ද, මහත කෙනෙක්ද මේ මුතුන් විස්තරයක් නෑ. නමුත් හොයනවා. එහෙම විස්තරයක් නොදැන වුනත් හොයන්න පුළුවන්. නමුත් හම්බවෙන දවසක් නෑ. මොකද හම්බවුනත් අපි හඳුනාගන්න දන්නේ නෑ.

නමුත් යම් කිසි දෙයක්. යම් කිසි කෙනෙක්ව හොයන කෙනෙකුට තමන් ළඟ තියාගන්න ඕන විස්තර ටිකක් තියෙනවා. මේ විස්තර ටික තිබුනොත් අපි හොයන කෙනාට හඳුනාගන්න අපට පහසුයි. එතකොට අපි හොයන කෙනාගෙ විස්තර අපි ගාව තියාගෙනයි හොයන්න ඕන. විස්තර දන්න තරමට පහසුයි කිව්වේ. අපි කියමු, බුද්ධිමත් ම කෙනාගෙ නම අපි අහල තියෙනවා මුදියන්සේ කියලා. දැන් හොයාගෙන යනවා. මුදියන්සේ කෙනෙක් හම්බ වෙනවා යනකොට. නමුත් ඔය නම තියෙන එක්කෙනෙක් නෙමෙයි. බොහෝ අය ඉන්න පුළුවන්. නම තිබුන පමණකින් අපි මේ බුද්ධිමත් ම කෙනා කියලා මෝඩම කෙනා අල්ල ගන්නා වෙන්න පුළුවන්.

නමුත් අපි භොයන කෙනාගේ නම මුදියන්සේ. එයා ඉන්නේ අහවල් නගරේ. එයා ටිකක් උස කෙනෙක්. සුදුයි. මුණෙ ලප කැළලක් තියෙනවා. ඔහොම විස්තරත් දැනගත්තහම, මුදියන්සේ කෙනේ හම්බවුනොත්, ඒ විස්තර වලට නොගැලපෙනවා නම්, එහෙනම් මෙයා නෙමෙයි කියලා අතහරින්න පුළුවන්. ඒ වගේ භොයන කෙනා ගැන විස්තර දන්නවා නම් කවුරු හරි අපිට දැක්වුවොත්, දැකපු පෙන්නපු පමණකින් එයා හම්බවුනා කියලා ගන්න වෙනවා.

ඒ වගේ අපි අහලා තියෙනවා, මේ දුක් සහගත සසරෙන් එතෙර වෙන්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ, එතෙර වෙන්න ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වඩා කෙනා විතරමයි කියලා.

දැන් අපි ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය භොයාගෙන යනවා. ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය කියලා එක එක්කෙනා මෙන්න මේකයි ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය, මෙන්න මේකයි ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය කියලා එක එක මාර්ග ඉදිරිපත් කරනවා. දැන් ප්‍රශ්ණය අපි කොයි කෙනා කියන එකද ගන්නේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය කියලා. අර බුද්ධිමත්ම කෙනා භොයාගෙන යනකොට මුදියන්සේ ගොඩක් ඉදිරිපත් වුනොත් කොයි මුදියන්සේ ව ද අපි තෝරගන්නේ?

ඒ වගේ දැන් අපි ගාව තියෙන්න ඕන දැනුම් ටිකක් තියෙනවා. ඒ දැනුම කිසිම උපාසක කෙනෙක්ගෙන් වත් උපාසිකාවකගෙන් වත්, ස්වාමීන් වහන්සේ හමකගෙන් වත්, භික්ෂුණියකගෙන්වත් අහගත්ත එකක් නෙමෙයි. කෙළින් ම බුදුරජාණන් වහන්සේම දේශනා කළ, බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ශ්‍රී මුඛ වචනයෙන් පෙන්නපු පෙළ ඉගෙනගෙන තියෙන්න ඕන විස්තර ටික.

හැමෝම ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය, ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය මෙන්න මේ මාර්ගයේ තමයි දුක තැනිවෙන්නේ. දුක නැතිවෙන්නේ මෙන්න මේකම කරන්න. මේ තත්වට පත්වුනහම, මේක ගත්ත ගමන් සුවපත් වෙනවා. කියලා තමයි ඔක්කොම ඉදිරිපත් කරන්නේ තම තමන් ගාව තියෙන කොටස්, අපිත් ඒ අතර එක්කෙනක්.

නමුත් මේ පින්වතුන් ළඟ තියෙන්නේ ඕන දැනුම, කවුරු කියන එකද, කාගේ භාෂිතය ද සුභාෂිතය ද? හරියටම දර්ශනය නැත්නම්

නිවැරදි මාර්ගය පෙන්වන්නේ කවුද? කියන එක බලාගන්න ඔය පින්වතුන්ට පුළුවන්කම තියෙන්න ඕන. ඒ හැකියාව ලැබෙන්නේ බුදු රජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ ධර්මය ඔය පින්වතුන් ඉගෙන ගෙන තිබුනොත්, ඒ සඳහා අපිට වටිනා උපකාරයක්, ලොකු පිටුවහලක් වෙනවා මේ මජ්ඣිම සූත්‍රය.

මජ්ඣිම සූත්‍රයේ පෙන්වා මෙන්න මේ මේ දේවල් අන්න. මේ කුමන හෝ තැනක ඉන්නවා නම් කුමන හෝ තැනක් හිතට හසුවෙලා තියෙනවා නම් තාම මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවේ නෑ. මේ වගේ අන්තයකින් මිදිලා ඉන්න දන්නේ නැත්නම් එයා මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව තාම දන්නේ නෑ. තාම බැරවෙන්න පුළුවන් අන්නෙ අතහැරලා ඉන්න. නමුත් අන්නෙ අතහැරලා ඉන්න ඕන හැටි, මේවා අන්න කියලා, මේවා තුල මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව නෑ කියලා එයා දැනගෙන තියෙන්න ඕන.

එතකොට ඒ අන්න ටික අපි දැනගෙන තිටියොත්, කවුරුහරි මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව තියලා දේශනා කරනකොට, කොතනින් හරි අහන්න ලැබෙනකොට, අපිට පුළුවන් ඒ දේශනාව දහමට ගලපලා, විනයට ගලපලා බලන්න. මේ දේශනාව තුල, මේ කියන අන්තවලට හසුවෙලා ද තියෙන්නේ, මේ අන්තවලට ඇතුලත්ව ද මනස පවතින්නේ, මේ කියන අන්තයන්ගෙන් මිදිලා මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව උපදිනවාද මේ න්‍යාය තුළින්, කියලා තේරුම් කරගන්න පුළුවන්. එහෙම බහාලනකොට බැහැලෙන්නේ නැත්නම්, සැසඳෙන්නේ නැත්නම්, ඒක බැහැර කළ යුතුයි. පුද්ගල ශුද්ධාව පසෙකින් තබා එය බැහැර කළ යුතුයි. ඉතින් ගැළපෙනවා නම් පුද්ගල ශුද්ධාව පසෙකින් තබා, අශුද්ධාව පසෙකින් තබා එය ගත යුතුයි. බුදු රජාණන් වහන්සේ පිරිනිවන් පාන්න ඉස්සෙල්ලා මහා නිදාන සූත්‍රයේ ලෝකෙට දේශනා කරපු කොටස් තියෙනවා මොකක් ද?

කවුරු හරි කිවුවොත් - මොකද මේ අනාගතය දැකලාමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළේ - මෙන්න මේකයි සද්ධර්මය කියලා, මම මේ ටික බුදු රජාණන් වහන්සේ ජීවමාන කාලෙ බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන්මයි ඇහුවෙ. අහගත්තේ කියලා කවුරුහරි කිවුවොත් ඒත් ඒක පිළිගන්න එයා කියනවා. බුද්ධාපදේශ. ඒක බැහැර කරන්නත් එපා. සුත්තේ ඕනාරොතබ්බානි, විනයෙ සන්දස්සි තබ්බානි, ධම්මතායං උපනික්ඛිපිතබ්බානි, සූත්‍රයට බහා බලන්න. විනයට ගලපලා බලන්න.

ධර්මය ගලපලා බලන්න. ගලපනකොට ගැලපෙන්නේ නැත්නම් බුදු හාමුදුරුවෝ කිව්වයි කිව්වත්, මෙයාට වැරදිලා කියලා බැහැර කරන්න කියනවා. ගලපනකොට ගැලපෙනවා නම් බොහොම හොඳයි කියලා ශුද්ධාවෙන් ගන්න කියනවා.

ටීට පස්සෙ සංසාපදේශ, අද ඉන්න මුළු සංඝරත්නයම මෙන්න මෙහෙම කියනා කියලා කිව්වත්, ගන්න ඒපා කි යනවා. ඒක සූත්‍රයට, විනයට, ධර්මයට බහාලා ඒ සූත්‍රයට, විනයට, ධර්මයට ගැලපෙනවා නම් මේක හරි කියලා පිළිගන්න. ගැලපෙන්නේ නැත්නම් මුළු සංඝරත්නයටමත් මේ වචනය වැරදිලා කියලා බැහැර කරන්න. මේ කියන ක්‍රමය හරියන්නෙ නෑ.

සම්බන්ධලත්ථෙරාපදේස - බොහෝ භික්ෂූන් වහන්සේලා මේ විදියට කියනවා කියලා කිව්වත්, ඒ දේශනාව ගන්නත් ඒපා. බැහැර කරන්නත් ඒපා. මේ වගේ සූත්‍රයට. ධර්මයට, විනයට ආදේශ කරලා බලන්න. ගැලපෙනවා නම් ගන්න. නැත්නම් බැහැර කරන්න.

එකත්ථෙරාපදේස - දක්ෂ, ව්‍යක්ත, පණ්ඩිත, එක් තෙරුන් වහන්සේ නමක් මෙහෙම කියනවා කියලා කිව්වොත්, ඒක ගන්නත් ඒපා, බැහැර කරන්නත් ඒපා, මේ වගේ ධර්මයට, සූත්‍රයට, විනයට ආදේශ කරලා බලන්න. ආදේශ කරනකොට ගැලපෙනවා නම් පිළිගන්න. ගැලපෙන්නේ නැත්නම් ඒ තෙරුන් වහන්සේටත් වැරදිලා කියලා ප්‍රතික්ෂේප කරන්න කියලා ඔන්න ඔය අවවාද දිලා තමයි, බුදු රජාණන් වහන්සේ පිරිනිවන් වැඩියේ.

එතකොට කවුරුහරි ඔය පින්වතුන්ට - හතර පොලෙන් තමයි අපට යමක් ලැබෙන්නේ - බුදු හාමුදුරුවෝ කිව්වයි කියලා හෝ මහා සංඝරත්නයම කියනවයි කියලා හෝ බොහෝ භික්ෂූන් වහන්සේලා කියන එකක් හෝ දක්ෂයි, ව්‍යාක්තයි, පණ්ඩිතයි කියන එක හාමුදුරු නමක් මෙහෙම කියනවා කියන න්‍යායයකින් තමයි අපිට හම්බවෙන්නේ මොනවාහරි. ඒ හම්බවෙන දේ හරිද වැරදිද කියලා ගලපන්න අපිට දැනුමක් තියෙන්න ඕන. ඒ ටිකට ගලපලා බලලා ගැලපෙනවා නම් ගන්න. ගැලපෙන්නේ නැත්නම් බැහැර කරන්න වෙනවා.

හම්බවෙන මොනවා හරි දෙයක් ගන්නෙ නැතුව දහමට, විනයට ගලපලා ගන්න පුළුවන් නුවණ ඇතිවෙනවා මෙන්න මේ ටිකෙන්. සසරට සාපේක්ෂව පුදුමාකාර වාසනාවක් වෙයි අපිට මේ අන්න ටික මෙන්න මේකයි. මේ අන්න වලට නැතුව මැද ඉන්න මේ ටිකයි කියලා ඉගෙනගත්ත පමණකින්. මේ දීර්ඝ සංසාරෙ අපිට හම්බවුනේ නැත්තෙ ඔය ටිකමයි.

බුදු රජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා “මහණෙනි යම්කිසි කෙනෙකුට කියනවා නම් උදේට අඩයට පාරවල් සීයයි, දවල්ට සීයයි, හවසට සීයයි, දවසට අඩයට පාරවල් තුන්සීය ගානෙ, අවුරුදු සීයක් උඹට ගහනවා. හැබැයි අවුරුදු සීයකින් පස්සෙ චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධ කරවනවා කියලා මහණෙනි, ශිෂ්ට කැමති වෙන්න. ඉක්මණට කැමති වෙන්න. ඒක පුදුම ලාභයක්” කියලා.

ඇයි? දවසට අඩයට පාරවල් තුන්සීය ගානෙ අවුරුදු සීයක් පුරාවට ගුරිකන පාරවල් ගාන ගණන් කරන්න පුළුවන්. චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධ වුනොත් එතෙකින් ඉවරයි. චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධ නොවී මේ සසර ඉන්නකොට ගුරිකන්න වෙන අඩයට පාරවල් ගණන ගණන් කරන්න බෑ මහණෙනි” කියනවා. එහෙම කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා. “එතකුදු වුවත් මහණෙනි, මම දුකෙන් දොම්නසින් චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධ කරන්න කියන්නෙ නෑ. සැපෙන් සතුටින් ම අවබෝධ කරන්න කියනවා” කියලා.

නමුත් මේ දහම අවබෝධ කර ගැනීමේ වටිනාකම බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නවා. ඒ එක්කම මේ අවබෝධය කොච්චර දුෂ්කරද කියලා බලන්න. අපි හිතන තරම් පහසු නෑ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය.

සම්මා සම්බුද්ධත්වයට පත්වෙලා බුදු රජාණන් වහන්සේට පවා වැටහුනාලු “මම මේ අවබෝධ කරගත්ත දහම ලේසි එකක් නම් නෙමෙයි. මේ කාම ලෝකෙ දන්නෙ නෑ” කියලා. මේක කියන්න පවා මන්දෝත්සාහී ඒ ස්වභාවය අපි ටිකක් තේරුම් කරගන්න ඕන?

දවසක් ආනන්ද හාමුදුරුවෝ විශාලා මහනුවර පිණ්ඩපාතෙ වඩිනවා. පිණ්ඩපාතෙ වඩිනකොට ලිච්චි රාජකුමාරවරු දුනු වලින්

විදින්න පුහුණු වෙනවා. අප ඉඳලා එක ලිවිපිටි කුමාරයෙක් අනෙක් කෙනාට විදිනවා. අනික් කෙනා ඒ ඊතලයට විදිනවා. ඊතල දෙකේ තුඩු දෙක එකට එක හැපෙනවා. දෙන්නට දෙන්නගෙ වදින්නෙ නැති විදියට. ඒ කියන්නෙ එව්වරට ඉලක්කයට විදින්න දක්ෂයි මේ අය. ගොඩාක් අප ඉඳන් මෙහා පැත්තෙ කෙනාට විදිනකොට, මෙයා පිළිතුරු වශයෙන් ඊතලයක් යවනවා. අර ඊතලේ ඇවිල්ලා තමන්ට වදින්නෙ නැති වෙන්නත්, තමන් විදින එක එහාට විදින්නෙත් නැතුව ඊතල තුඩු දෙක එකට වදින විදියට.

මේක දැකලා ආනන්ද හාමුදුරුවන්ට හිතෙනවා ‘ඒකාන්තයෙන් අත්හැනයි. ඒකාන්තයෙන් ආශ්චර්යයි මේ කුමාරවරු නම් මේ දුනු ශිල්පයෙ හොඳට හික්මෙනවා. හික්මිලා තියෙනවා’ කියලා. බුදු රජාණන් වහන්සේ ළඟට ගිහිල්ලා ආනන්ද හාමුදුරුවෝ කියනවා මේ සිද්ධිය. එතකොට බුදු රජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා. “ආනන්ද, ඔය ලිපිපිටි කුමාරවරුන්ගේ ඔය විදීමත්, යම්කිසි කෙනෙක් විදුලිය කොටන එළියෙන් අශ්ව ලොමක් සියක් විදියට පැලිලා යන්න විදිනවා නම් ඒ විදිල්ලත් අතරින් අමාරු කෝකද?”

“ස්වාමීනි, මේ විදිල්ල මොකක්ද? විදුලි කොටන එළියෙන් අස් ලොමක් සියක් වර පලාගෙන යන්න විදිනවා නම්, ඒ විදිල්ල ම අති සියුම්, මොකද ඒ වගේ සියුම් දන්නකින් විදින්නත් ඕන. අස්ලොමක් විදින්නත් ඕන. විදුලි කොටන එළියෙන් විදින්නත් ඕන.”

“ආනන්ද, මේ චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධය අස්ලොමක් සියක් වර පලාගෙන යන්න විදුලි එළියෙන් විදින එකටත් වඩා ගැඹුරුයි, අමාරුයි කියලා කියනා මම”

එතකොට මේ ලෝකයට එව්වර අමාරු සිද්ධියක් මේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය කියන්නෙ.

අපි හිතන හිතන විදියට, හිතන හිතන විදියට හම්බවෙන සිද්ධියක් නෙමෙයි. නමුත් බුද්ධෝත්පාද කාලෙක, සත්පුරුෂයන්ගේ උපකාරය තිබුනොත්, මේ ධර්ම අවබෝධය තිබුනොත්, මනුෂ්‍යයෙකුට බැර දෙයක් නම් නෙමෙයි. බුදු රජාණන් වහන්සේ බැර දෙයක් කියන්නෙ නෑ.

හරි දේම ලැබුනොත් අමාරු නෑ.

හරි දේම ගන්න අපි ගාව හැකියාව තිබුනොත් අමාරු නෑ.

මොකද තව කාරණාවක් තියෙනවා. බුදු රජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා.

“වෙළඳ පොළේ පිරිසිදු රත්තරන් විතරක් තියෙන දවසට වෙළඳ පොලට ගිහිල්ලා රන් ආභරණ ගන්න බය වෙන්න ඕනෙ නෑ. හැම තැනම පිරිසිදු රත්තරන් තියෙන හින්දා හොරු එහෙම නෑ. තමන්ට පිරිසිදු රත්තරන් වලින් හැදුන ආභරණම ලැබෙනවා. යම් කාලයක් ගිහිල්ලා රත්තරන් වගේ දෙයක් ලෝකෙ පහළ වෙනවා. අන්න එදාට රත්තරන් ගන්න යන කෙනා පොඩ්ඩක් පරිස්සම් වෙන්න ඕනෙ කියනවා. හොඳට උරගාලා, උරවිච්ඡි කරලා බලලා රත්තරන් ගන්න වෙනවා. මහණෙනි, ඒ වගේ මේ සද්ධර්මය විතරක් තියෙන කාලයක් තියෙනවා. ඒ කාලෙදි බයවෙන්න ඕනෙ නෑ. මේ සද්ධර්මය කොතැනකින්, කොතැනකින් වුනත් ලැබෙනවා.

යම් කාලයක් එනවා මහණෙනි, සද්ධර්මය වගේ එකක් පහළ වෙනවා. සද්ධර්මය නෙමෙයි. ඒ වගේ එකක්. අන්න එදාට මේ ධර්මය ගන්න යන කෙනා හොඳට හොයලා බලලා ගන්න වෙනවා.”

ඉතින් ඔය පින්වතුන් ගන්න යන භාණ්ඩය රත්තරන් ද කියලා උරගාලා බලන්න වෙනවා වගේ, හම්බවෙන දහම දුක එතෙර කරන නිවැරදි මාර්ගය ද කියලා උරගාලා බලන්න තව උරගලක් තමයි, මම මේ පෙන්නන්න හදන්නෙ.

ඒ හින්දා බොහෝ ම හොඳින් අහන්න ඕන. මම ආපනු මතක් කරනවා. අපි හැම කෙනෙක් ම අද මෙහෙම හිටියට හැමදාම ජීවිතේ මේ මට්ටමටත් ලැබෙන්නෙ නෑ. මේ මට්ටම හරි හැමදාම ලැබෙනවා නම් සසර දුකයි නොතිවයුතුයි. නමුත් මේ ජීවිතේ තියෙන දුක් පැත්තකින් තැබෙබ්බා. මේ මට්ටම හරි ලැබෙනවා නම්. ඒ විඳින දුක් ටිකත් සැපයි කියන ගොඩට දාගෙන සැපයි කියලා හිතන්න පුළුවන්. නමුත් මේ මට්ටම හැමදාම ලැබෙන්නෙ නෑ. හැමදාම බුද්ධෝත්පාද කාලෙක මනුෂ්‍ය ජීවිතයක් ලැබෙන්නෙ නෑ.

අසත්පුරුෂ ඇසුරක මනුෂ්‍යයෙක් වුනත්, සත්පුරුෂ ඇසුර ලෝකයෙ බොහෝම අඩුයි. අසත්පුරුෂ කාලෙක, අසත්පුරුෂ දෙමව්පියෝ ළඟ අකුසල් කරන තැනක අපි උපන්නොත්, ගවයෝ මරන තැනක උපන්නොත්, කිසිම අපහසුවකින් තොරව අපිත් ඒ දේ කරනවා. එතකොට අපි ඒකාන්තයෙන් දුගතියකට යනවා. ඒ නිසයි මේ අවස්ථාවේ වටපිටාව දිහා බලන්නෙ නැතුව බොහෝම උවමනාවෙන් මේ දහම අද අපි අවබෝධ කරගන්න ඕන කියලා කියන්නෙ.

බුදු රජාණන් වහන්සේ ඕකට උපමාවකුත් පෙන්නවා. ඇඳි වත හෝ නිස ගිනි ගත්තහම ඔය පින්වතුන් මොකද කරන්නෙ. අනේ කෝ මේ දරුවෝ පේන්න නෑනෙ කියලා හොයනවද? මේ රත්තරන් බඩු තියෙන කබඩි එක වහලාදාලා මේ ගිනි නිවාගන්න ඕන කියලා හිතනවද?

ඔය කිසි දෙයක් හොයන්නෙ නෑ.

ඔක්කොම පැත්තකට දාලා ඇඳි වත හෝ නිස හෝ ගිනි ගන්න එක නිවාගන්න හදනවා.

බුදු රජාණන් වහන්සේ දේශනා කරන්නෙ ඒ වගේ. ඇඳුගෙන ඉන්න ඇඳුම හෝ නිස ඇවිලගන්නෙක් වගේ දහම හොයන්න, දහමේ නිරත වෙන්න උත්සාහවත් වෙන්න. එතකොට කියනවා අනික් දේවල් ගැන බලන්නෙ නැතුව පළවෙනි තැන දිලා මේක කළයුතුයි කියලා. ඒ නිසා එබඳු වූ ජීවිතයකට රැකවරණයක් ලැබෙන දහමි පරියායක් මේ. අපි මේ සූත්‍රයෙ වටපිටාව ගැන පොඩ්ඩක් කතා කරලා බලමු.

මේ මජ්ඣිම සූත්‍රය දේශනා කරන්නට යෙදුනෙ මේ නිධානය වුනේ, බුදුරජාණන් වහන්සේ බරණැස් ඉසිපතනාරාමේ වැඩ ඉන්න කාලෙදි භික්ෂූන් වහන්සේලා පිණ්ඩපාතෙ ගිහිල්ලා, පිණ්ඩපාතෙ වළඳලා ආපත්‍ර සේනාසනයට ඇවිල්ලා දවල් කාලෙදි ධර්ම සාකච්ඡා කරන මණ්ඩපයක් තියෙනවා. ඒ මණ්ඩපයෙ ඔක්කොම එකට එකතු වෙලා ඉන්නකොට, එක්තරා භික්ෂූන් වහන්සේ නමක් අතින් ස්වාමීන් වහන්සේලාගෙන්, මහා සංඝරත්නයෙන් ප්‍රශ්නයක් අහනවා.

අට්ඨක වර්ගයේ එන තිස්ස මෙත්තෙය්‍ය මානවකයා අහපු පුශ්භයක් තියෙනවා. පුශ්භකට බුදු රජාණන් වහන්සේ දන්න උත්තරයක්.

‘සො උභන්තෙ විදිත්වාන - මජ්ඣිමනිකායෙ උප්පති
තං බුද්ධි මහා පුරිසොති - සො’ධ සිබ්බනි මච්චගා’

සො උභන්තෙ විදිත්වාන - යම් කිසි කෙනෙක් අන්ත දෙක දැකලා

මජ්ඣිමනිකායෙ උප්පති - අන්ත දෙක දැකලා මැදත්තේ නැවරන්නේ නැතුව, මැදත්තේ අල්ලගන්නේ නැතුව සො’ධ සිබ්බනි මච්චගා - තණ්හාව ඉක්මවපු කෙනාට මහා පුරුෂයා කියලා කියනවා.

අන්ත දෙක දැකලා, අන්ත දෙකට යන්නේ නැතුව, මධ්‍යම පුත්තිපදාවෙන් ඒකෙදි ඇලෙන්නේ නැතුව වර්තමානයේ තණ්හාව ඉක්මවනවා. මෙන්න මේ විදියට හිටපු කෙනාට තණ්හාව ඉක්මවපු, සිබ්බනිය ඉක්මවා ගත්ත කෙනාට මහා පුරුෂයා කියලා කියනවා.

ඇවැත්නි, එතකොට ඒ ගාථාවේ පෙන්නපු විදියට අන්ත දෙක කියන්නේ මොකක්ද?

කොහොම, කොහොම හිටියත් කොහොම, අනුච්ඡොත්ත අන්ත කියලා කියන්නේ?

මධ්‍යම පුත්තිපදාව කියන්නේ, මැද කියන්නේ මොන විදියට හිටියොත් ද?

මොන විදියට මැද ඉඳලද සිබ්බනිය ගෙවන්න ඕනේ? සිබ්බනිය කියන්නේ මොකේද?

කාටද මහා පුරුෂයා කියලා කියන්නේ? කියලා මෙහෙම පුශ්භ ඇහුවා. අහනකොට එතන හිටියා එක ස්ථවිර ස්වාමීන් වහන්සේ නමක්. වැඩිහිටි ස්වාමීන් වහන්සේ නමක්. ඒ ස්වාමීන් වහන්සේ කියනවා,

‘‘ඇවැත්නි, ඔය ගාථාවේ අර්ථය මම මෙන්න මෙහෙම දන්නවා. මට මෙහෙම හිතෙනවා. මේ ස්පර්ශය කියන්නේ එක අන්තයක්. ස්පර්ශ සමුදය කියන්නේ දෙවෙනි අන්තය. එතකොට සිබ්බනියා කියලා කියන්නේ තණ්හාවට නමක්. මොකද ඒ ඒ භවයේ සිබ්බනි. සිබ්බනි ලක්ෂණය තියෙන්නේ තණ්හාවට, සිබ්බනි කියන්නේ ගොතනවා. මැස්ම, ඒ ඒ භවය තමන්ට ගොතන්නේ තණ්හාව. එතකොට තණ්හාවට තමයි සිබ්බනිය කියලා කියන්නේ. ස්පර්ශය අන්තයටත් නැතුව,

ස්පර්ශය සමුදය අන්තෙ ඉන්නෙත් නැතුව ස්පර්ශය නිරෝධයක පීචත්වෙලා, මේ තණ්හාව අයිත් කරපු කෙනාට මහා පුරුෂයා කියලා කියනවා” කියලා. ඔන්න රහතන් වහන්සේ ගැන නැත්නම් මහා පුරුෂයා කියලා කියන්නෙ මෙන්න මෙහෙමයි කියලා පෙන්නුවා.

එතකොට ඒකෙන් පෙන්නුවා, ස්පර්ශය කියන එක එක අන්තයක්. ස්පර්ශ සමුදය කියන්නෙ දෙවෙනි අන්තය. ස්පර්ශය නිරෝධය කියන එකයි මැද. ඔන්න මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවට එක ලක්ෂණයක්.

ඔය පින්වතුන් කවුරුහරි මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවෙන් වාසය කරනවා නම්, මේ ස්පර්ශය කියන අන්තය අනුවෙන්නෙ නැතුව, ස්පර්ශ සමුදය අන්තය අනුවෙන්නෙ නැතුව, ස්පර්ශ නිරෝධයක ඉන්න ඕනෙ.

දැන් අපි මේ දේශනාවෙන් බලාපොරොත්තු වෙන්නෙ, ස්පර්ශ අන්තය කියන්නෙ මොකක් ද? ස්පර්ශය සමුදය අන්තය මොකක් ද කියලා විස්තර කරලා පෙන්නන එක.

ඒ ස්වාමීන් වහන්සේ එහෙම මතක් කළහම, එතන හිටිය තව ස්වාමීන් වහන්සේ නමක් මතක් කළා.

“අතීතය එක් අන්තයක්, අනාගතය දෙවෙනි අන්තයයි. වර්තමානය මැදයි.”

අතීතය අනුව යනකොට, අතීතයේ ධර්මා එක්ක පීචත් වෙනවා නම්, ඒක එක අන්තයක්. අනාගතයක පීචත් වෙනවා නම්, ඒක දෙවෙනි අන්තය. වර්තමානය මැදයි. හැබැයි මජ්ඣිම නිකාය න ලිප්පති - වර්තමානයෙ ද තැවරෙන්න බැහැ. අනුවෙන්න බැහැ. මෙන්න මේ විදියට ඉඳලා තණ්හාව - සිබ්බතිය කියලා කියන්නෙ තණ්හාවට නමක් - මෙන්න මේ විදියට ඉඳලා සිබ්බතිය ඉක්මවනවා. තණ්හාව ඉක්මවුවොත් එයාට මහා පුරුෂයා කියලා කියන්න පුළුවන්.

රිළුග ස්වාමීන් වහන්සේ දේශනා කරනවා. “සැප වේදනාව එක් අන්තයක්. දුක් වේදනාව දෙවෙනි අන්තයයි. උපේක්ෂා වේදනාව මැදයි”

එතකොට මෙනෙන් ඒ උපේක්ෂාව නොඇලෙන්න ඕන. - මජ්ඣිම නිකාය -

මෙන්න මේ විදිහට ඉඳලා තණ්හාව ඉක්මවුවොත්, එයාට මහා පුරුෂයා කියන්න පුළුවන්.

ඒ වෙලාවෙදි තව ස්වාමීන් වහන්සේ නමක් කියනවා. “නෑ රූපය කියන එක එක අන්තරයක්. නාම ධර්ම දෙවෙනි අන්තය. විඤ්ඤාණය මැදයි.” මෙන්න මෙහෙම ඉඳලා තණ්හාව නැති කෙරුවොත් එයාට මහා පුරුෂයා කියන්න පුළුවන්.

තව ස්වාමීන් වහන්සේ නමක් මතක් කරනවා, “ආධ්‍යාත්මික ආයතන හය එක අන්තයක් - මොකක්ද ඇහැර, කණ, නාසය, දිව, ශරීරය, මහස - මේවා එක අන්තයක්. රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ, ධර්ම මේවා දෙවෙනි අන්තය. විඤ්ඤාණය විතරක් මැදයි” කියලා පේනනවා. මෙන්න මේකයි මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව කියන්නේ. මෙහෙම ආධ්‍යාත්මික ආයතනක්, බාහිර ආයතනයක් එකක්වත් හමු නොවන විදියට, විඤ්ඤාණය මැද වෙන විදියට ඉඳලා තණ්හාව නැති කරන්න ඕන. එහෙම කළොත් එයාට මහා පුරුෂයා කියලා කියන්න පුළුවන්.

ඊට පස්සෙ අනික් ස්වාමීන් වහන්සේ පෙන්නවා “සක්කාය එක් අන්තයක්, සක්කාය සමුදය එක් අන්තයක්, සක්කාය නිරෝධය මැදයි” සක්කාය නිරෝධයට අනුව ඉඳලා, සක්කාය නිරෝධයට අනුව ජීවත් වෙලා තණ්හාව නැති කරන්න ඕන. එහෙම සක්කාය නිරෝධයට අනුව ජීවත් වෙලා තණ්හාව නැති කළ කෙනාට මහා පුරුෂයා කියලා කියනවා.

එතකොට කාරණා හයක් කිව්වා.
ස්පර්ශය අන්තය කිව්වා,
අතීත අනාගත අන්ත කියලා කිව්වා.
සැප දුක් දෙක අන්තයි කියලා කිව්වා.
රූපයයි නාමයයි දෙක අන්තයි කියලා කිව්වා.
ආධ්‍යාත්මික බාහිර ආයතන අන්තයි කිව්වා.
සක්කාය, සක්කාය සමුදය අන්තයි කියලා කිව්වා.

දැන් මෙහෙම කතා කළහම, මේ ස්වාමීන් වහන්සේලා අතර ප්‍රශ්නයක් ඇතිවුනා. දැන් අපි හැමෝම කෙනා කෙනා දන්න විදියට අන්න ගැන කිවුවා. මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව ගැන කිවුවා. මේ කාගෙ කොහොමද තෝරගන්නෙ. දැන් අපි යමු බුදු රජාණන් වහන්සේ ළගට. ගිහිල්ලා බුදු රජාණන් වහන්සේගෙන් අහමු, අහලා, බුදුරජාණන් වහන්සේ යම් විදියකට දේශනා කළොත් ඒ විදියට අපි මේක පිළිගනිමු. දරා ගනිමු. ඒ වචනෙට ඔක්කොම එකඟ වුනා. එකඟ වෙලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ළගට ගිහිල්ලා, ඒ ස්වාමීන් වහන්සේලා බුදු රජාණන් වහන්සේට මේ ප්‍රශ්නට ඉදිරිපත් කරනවා.

“අපි පිණ්ඩපාතෙ ගිහිල්ලා හවස ධර්ම ශාලාවෙ ඉන්නකොට අපි අතරෙ මෙහෙම කතාවක් ඇති වුනා. අපි මේ විදියට එක එක්කෙනා මේ මේ අන්න ගැන මතක් කළා. ස්වාමීනි භාග්‍යවතුන් වහන්ස, අපි අතරින් කාගෙ වචනෙද හරි. කොයි කෙනා කියපු අන්තද ඇත්ත වෙන්නෙ. ඔතනින් කවුරු පෙන්නපු තැනද නියම මැද වෙන්නෙ?”

එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ,

“සාදු, සාදු මහණෙනි, නුඹලා හැමදෙනාගේම භාෂිතය සුභාෂිතයක්. එකක්වත් වැරදි නෑ. මේ ඔක්කොම අන්න අන්නමයි. මේ හැම එකක්ම අතහැරලා මේ මැද ඉන්න එක මැදමයි. ඒ විදියට තණ්හාව ඉක්මවන කෙනා මහා පුරුෂයා කියලා කියනවා. එතකුදු වුවත්, එදා ඒ තිස්ස මත්තෙය්‍ය ප්‍රශ්ණෙදි නම් මම කිවුවෙ ස්පර්ශය එක අන්තයක්. ස්පර්ශ සමුදය එක් අන්තයක්. ස්පර්ශ නිරෝධය මැදයි කියන තැන නිතාගෙනයි.” කියලා කිව්වා.

ඒකෙන් කිවුවෙ ඒ විතරක් නින්දා නෙමෙයි. මේ ඔක්කොම එකයි. ඔක්කොම හරි. කොතනකින් හරි එන්න පුළුවන් නම් කෙනෙකුට ඒ මැදයි. ඒ නින්දා කිසිම ප්‍රශ්නයක් නෑ. තම තමන් දන්න විදිහට දරාගෙන ඉන්න විදිහටයි මේක කිවුවෙ කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ එක් පිළිගන්නා.

මෙතනදී තියෙන ප්‍රධාන දේ තමයි. මේ අන්න ටික අපි තේරුම් කරගන්න ඕන එකින් එක. අන්න තේරුම් කර ගන්නහම තියෙන ලක්ෂණය තමයි, වටිනාකම තමයි, එක න්‍යායයකින් අන්න දෙක

අතහැරලා මැද හිටියොත්, එයා අනිත් අන්තවලට එහෙම අනුවෙලා අනිත් න්‍යායයකින් බලනකොට අනුවෙලා එහෙම තියෙනවා වෙන් නෑ.

ස්පර්ශය කියන අන්තයක් අතහැරලා ස්පර්ශය සමුදය අන්තයත් අතහැරලා ස්පර්ශ නිරෝධය මැදයි කියන තැනකින් කෙනෙක් පීච් වුනොත්, එයා ඉබේමයි අතිත අන්තය අනාගත අන්තයෙහුත් වෙන්වෙලා තියෙන්න ඕන. සැප වේදනාව අන්තයක්, දුක් වේදනාව අන්තයක් කියන අන්ත දෙකක් අතහැරලා තියෙන්න ඕන. එක සිද්ධියක් තුළින්. නාම ධර්ම අතහැරලා තියෙන්න ඕන. රූපය අතහැරලා තියෙන්නත් ඕන. ආධ්‍යාත්මික ආයතන අතහැරලා තියෙන්නත් ඕන. බාහිර ආයතන අතහැරලා තියෙන්නත් ඕන. සක්කාය අතහැරලා තියෙන්නත් ඕන. සක්කාය සමුදය අතහැරලා තියෙන්නත් ඕන. මේ එක සිද්ධියට.

මොකද මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව කොතනකින් හරි මධ්‍යම නම් අන්ත කියපු ඒවා එකක්වත් තියෙන්න නෑ. කවුරුහරි කෙනෙක් මම අතිත අන්තයක් අතහැරලා, අනාගත අන්තයක් අතහැරලා, වර්තමානයෙ ඉන්නවා කියලා කිවුවොත්. ඒ වර්තමානයක ඉන්න අතිත අනාගත කියන අන්ත දෙක අතහැරපු එයාට ඒ මොහොතෙම ස්පර්ශ අන්තය අතහැරලා තියෙන්න ඕන. ස්පර්ශ සමුදය අන්තයක් අත හැරලා තියෙන්න ඕන. මොකද, එහෙම හොඳට දැනගෙන හිටියොත් තමයි, අපි රැවටෙන්නෙ නැත්තෙ. නැත්නම් අපි, අපි යන න්‍යායෙන් විතරක් බලලා රැවටෙනවා. අතිතයක් අතහැරලා අනාගතයත් අතහැරලා වර්තමානයක ඉන්නෙ තියෙන්නෙ කියලා රැවටෙනවා.

නමුත් මෙහෙම වර්තමාන ඉන්නකොට මට ස්පර්ශ අන්තය අතහැරලද, ස්පර්ශ සමුදය අතහැරලද කියලා බලන්න ඕන. ඊට පස්සෙ සැප වේදනා කියන අන්තය අතහැරලා, දුක් වේදනා කියන අන්තයක් අතහැරලද, රූපය අන්තයක්, නාමය අන්තයක් අතහැරලද, ආධ්‍යාත්මික ආයතනත්, බාහිර ආයතනත් අතහැරලද කියලා බලන්න ඕන.

ඔය අන්ත දෙක තුළ තියෙන්නෙ මොකක් කියලද ඔය පින්වතුන් හිතන්නෙ. ඔය අන්ත දෙක දන්නවද?

- දුක්ඛ සත්‍යයි, සමුදය සත්‍යයි තියෙන්නෙ -

දුක්ඛ සත්‍යයි, සමුදය සත්‍යයි තියෙන තැනක මාගී සත්‍යය හටින්නෙ නෑ.

අපි නිකමට කිවුවොත්, - මේ අතුරු කාරණාවක් මතක් කරන්නෙ - සක්කාය අන්තය කියලා කියන්නෙ දුක්ඛ සත්‍යයටයි වැටෙන්නෙ. සක්කාය සමුදය අන්තය කියලා කිවුවේ සමුදය සත්‍යයට වැටෙන්නෙ.

සක්කාය සමුදය අන්තය කියන්නෙ නැවත සක්කාය ඇති කරන හේතුව. ස්පර්ශ අන්තය කියලා කිවුවේ දුක්ඛ සත්‍යය. ස්පර්ශ සමුදය අන්තය කිවුවේ සමුදය සත්‍යය. අතීත අන්තය කියලා කිවුවේ දුක්ඛ සත්‍යයට. අනාගත අන්තය කියලා කියන්නෙ සමුදය සත්‍යය තියෙන්නෙ. දුක් වේදනාව එක් අන්තයක් කියනකොට දුක්ඛ සත්‍යය තියෙන්නෙ. සැප වේදනාව එක් අන්තයක් කියනකොට සමුදය සත්‍යය තියෙන්නෙ. රූපය එක් අන්තයක් කියනකොට දුක්ඛ සත්‍යය තියෙන්නෙ. නාමය එක් අන්තයක් කියනකොට සමුදය සත්‍යය තියෙන්නෙ. ආධ්‍යාත්මික ආයතන කියනකොට දුක්ඛ සත්‍යය තියෙන්නෙ. ඛාහිර ආයතන කියනකොට සමුදය සත්‍යය තියෙන්නෙ. සක්කාය කියනකොට දුක්ඛ සත්‍යය තියෙන්නෙ. සක්කාය සමුදය කියනකොට සමුදය සත්‍යය තියෙන්නෙ.

අන්ත දෙකක, දුක්ඛ සත්‍යය හෝ සමුදය සත්‍යය කියන දෙකේ ඉන්නතාක් මාගීයක් වැඩෙනවද? නෑ. දුක පිරිසිඳ දැකලා, සමුදය දුරු කරලා, ඒ කියන්නෙ මාගීයක ඉන්නකොට දුක පරිඤ්ඤාය වෙලා සමුදය දුරුවෙන්න ඕනෙ. සමුදය දුරුවෙලා මාගීය උපදින්න ඕනෙ.

තව පැත්තකින් ගත්තොත්, දුකයි සමුදයයි කියන දෙදෙනාගේම දුරු කිරීම තමයි නිරෝධය කියලා කියන්නෙ. ඒකයි හරියට මාගී සත්‍යයේ හටියොත් මේ අන්ත දෙක අපට අතහැරෙනවා කියන්නෙ. එයා මේ ජීවිතයේ ම දුකෙන් මිදෙන්නත්, දුක ඇති කරන හේතුව ඇති නොවෙන විදියට ඉන්නත්, හුරු වෙනවා. දුකෙන් මිදෙන්නත්, දුක ඇති කරන හේතුව ඇති නොවෙන්නත් තමයි මේ හුරු කරන්නෙ. හුරු කරලා, හුරු කරලා ඒකෙ එලය තමයි එයා දුක අවසන් කර ගන්නා, දුක නිරුද්ධ කළා, දුක්ඛ නිරෝධය සාක්ෂාත් කළා. දුක්ඛ

සමුදය ප්‍රභීණ කළා වෙනවා. අන්තිමට දුක නූපදින තැනට ගන්නා වෙනවා.

එතකොට මේ අන්ත දෙක ඇසුරු කරමින්, අන්ත දෙකෙම ඉඳලා දුක නැති කරනවා කියන කාරණාවක් හෝ දුකින් එතෙර වෙනවා කියන කාරණාවක් වෙන්නෙ නෑ. මේ අන්ත දෙක තුලම පහුරු ගගා ඉඳලා අන්තයන් පිරිසිඳ දකිනවා. නැත්නම් අන්තයන්ගෙන් එතෙර වෙනවා කියන සිද්ධිය ලැබෙන්නෙ නෑ. ඒකට වෙනමම දර්ශණයක් බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නනවා. මේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයේ.

අපි අද මේ දේශනාවෙන් සම්මර්ශනය කරලා බලමු. ස්පර්ශය කියන අන්තය මොකක් ද?

ස්පර්ශ සමුදය කියන අන්තය මොකක් ද?

ස්පර්ශ නිරෝධය මැද වෙන්නෙ කොහොමද? කියන කාරණාව. මේ ස්පර්ශය කියන එක හය ආකාරයකින් තියෙනවා.

චක්ඛු සම්පිස්ස

සෝක සම්පිස්ස

සාණ සම්පිස්ස

පීච්භා සම්පිස්ස

කාය සම්පිස්ස

මනෝ සම්පිස්ස

එක ස්පර්ශ ආයතනයකට ප්‍රධාන වශයෙන් කාරණා තුනක් එකතු වෙනවා.

චක්ඛු සම්පිස්සයට - චක්ඛුං පටිච්ච රූපෙව උප්පජ්ජති

චක්ඛු විඤ්ඤාණං, තිණ්ණං සංගති එස්සො චක්ඛු සම්පිස්ස කියන කොට ඇහැත්, රූපයත්, චක්ඛු විඤ්ඤාණයත් තුන් දෙනාගෙ එකතුව ස්පර්ශය. ස්පර්ශය වුනොත්, වේදනා, සංඥා, චේතනා හටගන්නවා. මේ වේදනා, සංඥා, චේතනා ස්පර්ශය අනුව ගිය ධර්මයන්, වේදනා, සංඥාවන් එස්ස සම්ප්‍රසක්තයි.

එතකොට චක්ඛු සම්පිස්සය කියන එක කෙටියෙන් දකින්න. අපි යමක් දකින අවස්ථාව - තවම දකින දේ දැනගන්නවා නෙවෙයි - පෙනෙන අවස්ථාව, දකින අවස්ථාව, ඇහෙන යමක් පෙනෙන මට්ටමම ගන්න. රූපයක් පෙනෙන මට්ටමම. ඒ ද අන්තෙක ඉන්නෙ. ඇහැ ගැන

දැනුම තියෙනවා නම්, රූපය ගැන දැනුම තියෙනවා නම්, එක්කම විකල්පාණය ගැන දැනුම පවතිනවා නම් අන්තයක් ගැනයි දැනුම පවතින්නේ.

ඇහැර ගැන, රූපය ගැන, එක්කම විකල්පාණය කියන ධර්මාවය, දැනුම කියන්නේ ප්‍රඥාව නෙමෙයි. විකල්පාණය පිහිටලා තියෙනවා නම්, තව පැත්තකින් ගත්තොත් ඇහෙන්නේ මෙහෙම රූපයක් දිහා අපි බලාගෙන ඉන්නකොට, රූපයක් දකිනකොටම, ඇහැරයි, රූපයයි එක්කම විකල්පාණයයි කියන මේ ධර්මා ටික තියෙන්නේ මේ ස්පර්ශ අන්තයෙ ඉන්නේ. ඔය විදියට පෙනෙන මට්ටමක ඉන්නවා නම් එයා ස්පර්ශ අන්තයෙ.

මේ පෙනෙන රූපය අරඹයා තණ්හාව ඇතිවෙනවා නම්, තණ්හාව තමයි ස්පර්ශ සමුදය අන්තය කියලා කියන්නේ. ජේන දේ අරඹයා ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ කියන කුමන හෝ කෙල්පයක් ඇතිවෙනවා නම් මේකට කියනවා ස්පර්ශ සමුදය අන්තය කියලා.

අපිට, ලෝකෙට යමක් ජේනවා, ජේන දේ දැනගන්නවා කියනකොට අන්ත දෙක තියෙනවා මිසක, ජේනවා කියන සිද්ධියම අන්තයක් වෙලා නම්, ජේන දේ ඇතුලෙ මොන විදියට හිතුවා කිව්වත්, අන්තයෙන් බැහැර එහෙම නෙවෙයි.

හොඳට බලන්න, කුසලයට හෝ අකුසලයට හෝ හොඳට හෝ නරකට හෝ හිතන එක වෙනමම සිද්ධියක්. පෙනෙනවා කියන දුර්වණය උපදින තැනම ස්පර්ශයම අන්තයක් වෙලා නම් - එක්කම පටිච්ච රූපෙව උප්පජ්ජති එක්කම විකල්පාණං තිණ්ණං සංගති විස්සො - කියන කොට ස්පර්ශයම අන්තයක් දැන්. යම්කිසි කෙනෙක-ට රූපය කියන එක පෙනෙන මට්ටමට හම්බවෙනවා නම් ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයක නෙමෙයි ඉන්නේ. තාම ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයෙ ඉන්න දන්නේ නෑ. එම නුවණ නෑ කියන එක මතක තියෙන්න ඕනේ.

හරියට ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය දන්නවා නම් කෙනෙක් මේ වචනෙ පුදුමයක් වෙන්න දේකුත් නෑ. මේ කියන්නේ මේක නේද කියන එක තේරෙනවා.

ඊට පස්සෙ ඒ ස්පර්ශය අරඹයා මොනවාම හරි දෙයක් අපි සිතයි නම්, කියන්නම්, කරයි නම් කුමන ආකාරයටක හරි, මොන විදියකට හරි සිතයි න්, කියයි නම්, කරයි නම් මේ සිතීම කීම කිරීම ඔක්කොම නව කමී. මේවා ස්පර්ශ සමුදය අන්තය. කෙටියෙන් ගත්තොත් මේ හැම එකකම තණ්හාව කියන එක තමයි වැඩිලා තියෙන්නෙ. එතකොට ඔන්න තණ්හාව ස්පර්ශය සමුදය අන්තය.

කණයි, ශබ්දයයි, සෝක විඤ්ඤාණයයි කියන ධර්මා තුනට කියනවා සෝක සම්ප්ප්පය කියලා. මේ සෝක සම්ප්ප්පයට කියනවා ස්පර්ශ අන්තය කියලා. ශබ්දය ඇහෙන පමණකින්. එතකොට ඇහෙන ශබ්දය අපි දැනගන්න මට්ටමට එතකොට ස්පර්ශ සමුදය අන්තය.

මෙතනදී හොඳට කාරණාවක් තේරුම් කරගන්න.

පෙනෙන දේ සහ පෙනෙන දේ දැනගන්නා

අවස්ථාව කියලා ධර්මා දෙකක් තියෙනවා.

පෙනෙන මට්ටමම දැනගන්නවා නෙමෙයි. දැනගන්න මට්ටමම පෙනෙනවා නෙමයි.

ඇහෙන මට්ටමම දැනගන්නවා. දැනගන්න මට්ටමම ඉබේ ම ඇහෙනවා නෙමෙයි.

මේ වේගයෙන් සිද්ධ වෙන නිසා.

අපිට ඇහැට පෙනෙන්නෙ එකම විදියෙ රූපයක්. දැන් ඔරලෝසුව පේනවා කියන්නකො. මේ සටහන අපි ඔක්කොටම එක විදියට පෙනෙන්නෙ. දැන් භාෂා කීපයක් දන්න අය හිරියොත්, සිංහල දන්න කෙනා මේක දකිනකොටම ඔරලෝසුව කියලා දැනගනියි. වෙන භාෂාවක් දන්න කෙනෙක් එයාගෙ භාෂාවෙන් දැනගනියි. තව කෙනෙක් තව භාෂාවකින් දැනගනියි. පෙනෙන දේ එකම මට්ටම වුනාට දැනගන්න මට්ටම වෙනස්.

අපි කියමු තව ඇහැට පෙනෙන රූපයක් තියෙනවා. මේ පෙනෙන රූපය එකමයි. කෙනෙකුට මේ රූපය අරඹයා රාගයක් අතිවෙයි. කෙනෙකුට මේ රූපය අරඹයා ද්වේෂයක් ඇතිවෙයි. කෙනෙකුට මේ මගේ සහෝදරයෙක් වගේනෙ කියලා හිතෙයි. කෙනෙකුට මේ මගේ පුතෙක් වගේනෙ කියලා හිතෙයි. පෙනෙන දේ එකයි. දැනගන්න මට්ටම වෙනස්.

පෙනෙන මට්ටම කියලා කිවුවේ, හොඳට දකින්න ස්පර්ශ අන්තය පෙනෙන මට්ටම කියනකොට, සංඥාවේ මට්ටමට. සංඛාරයකින් තොරව දකින්නේ සංඥාව.

දැන් නිල්පාට, කහපාට, රතුපාට කියනකොට නිල් පාට , කහපාට, රතුපාට කියන්නේ සංඛාරය. සංජාව නෙමෙයි. ඒකෙදි සංඥාව එයින් බේරලා තේරුම් කරගන්න ඕන. සංඥාව පෙන්නන්න පුළුවන් කමක් නෑ සංඛාරයකින් තොරව.

අර මාස තුන, හතරේ පුට් ලමයි අඬනකොට ඒ අය නැලවෙන්න උඩින් ඵල්ලනවනේ පාට පාට තියෙන ටිලිං ටිලිං ගාලා කරකෙන ඒවා. දැන් ඒ දරුවාට පාට පේනවා. වණි සටහන පෙනුනට මේ නිල්පාට, කහපාට, කියලා මෙහෙම ප්‍රඥප්ති නෑනේ. ඒ වගේ පාට පේන මට්ටම දකින්න සංඥාව. ඒ සංඥාව පෙන්නාගන්න, හඳුනාගන්න දරන උත්සාහයක් තමයි අපි නිල්පාට, කහපාට, රතුපාට කියලා කියන්නේ ප්‍රඥප්තිය. ප්‍රඥප්තියකින් තමයි, සංඛාරයකින් තමයි හැමවෙලේම සංඥාව අපිට පෙන්නාගන්න වෙන්නේ.

ඒ පොඩි ලමයාට වගේ පෙනෙන මට්ටම තමයි ඔන්න ස්පර්ශ අන්තය. පුට් ලමයාට පෙනෙන අවස්ථාව ගන්නකො. ඒ වගේ තමයි අපටත් මේ පෙනෙන අවස්ථාව මුකුත් විස්තර දන්නේ නෑ. අර ටිලිං ටිලිං ගාලා උඩ කරකෙන පාට දිහා බැලුවාම ලමයාටත් පාට පාට පේනවා. ඒ අරඬයා මුකුත්ම හිතන්න, කියන්න, කරන්න, දන්නේ නෑ. විස්තර නෑ. පේනවා විතරයි. ඒ ද ඒ ලමයා ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයේ නෙමෙයි. ස්පර්ශ අන්තය. දැන් ස්පර්ශය කියන අන්තයේ ඉන්නේ.

අපිද මේ ඉන්න ඇහැට පේන ටික පෙනෙනම මට්ටමයි. ඒ පුට් ලමයාගේ මට්ටමයි එකයි. ඔතෙන්නට තමයි මේ සිත ප්‍රභාෂ්වරයි. ආගන්තුක උපක්ලේශ හිසයි කිලිටු වෙලා තියෙන්නේ. කියලා කියන්නේ. ඔතන මනස ප්‍රභාෂ්වරයි. කිලිටු නෑ. තිවරණ ධර්ම නෑ, ඒ පොඩි ලමයාගේ මට්ටමේදි. අර තාම අන්තෙකින් මිදිලා ඉන්න නොදන්නා අවිද්‍යා අනුශය හිඳිලා නැතුව මිසක, කිලිටු නෑ.

අපිටත් මෙහෙම අරමුණක් පෙනෙනවා කියන සිද්ධිය ගන්නාම ඒ වගේ. හැබැයි ඒකද අන්තයක්.

එතකොට මම මේ කිවුවෙ හිතන්න, ජීවිතේ එව්වරට දක්වා ලෝකෙන් අපිට යන්න බෑ කියලා කියන්නෙ, ඒ මට්ටමත් අන්තයක් නම්, පොඩි ළමයා කිසිම දෙයක් නොදැන ජීවත්වෙන මට්ටමත් අන්තයක්.

ඒ පෙනෙන දේ දැනගන්නා වූ මට්ටම තමයි එක එක විදියට අපි දැනගන්නෙ. අපි දැනගන්න ක්‍රමයෙ මට්ටම මතයි රාග, ද්වේශ, මෝහ ඇතිවෙලා තියෙන්නෙ. මේ දර්ශනය හොඳට ඉගෙනගත්තහම සමුදය සත්‍යය නැත්නම් සමුදය අන්තය කියන්නෙ බාහිර තියෙන දෙයක් නෙමෙයි අපි තුළමයි කියන එක එනවා.

දැන් අපිට හිතෙනවනේ අපි තරහ ගන්නෙ ඉදිරියෙන් පෙනන රූපෙට කියලා. අපිට රාගයක් ඇතිවෙන්නෙ ඉදිරියෙන් තියෙන දේ එක්ක කියලා. නමුත් හොඳට පේනවා ඇහැට පේන අවස්ථාව අර පොඩි ළමයට පෙනෙනවා වගේ. කිසිම විස්තරයක් නැතුව පෙනෙන්නෙ. පෙනෙන දේ අරඬයා අපි හිතේ හුරු කරලා තියෙන දේම ආපහු සිහිවෙනවා මිසක, අපිම උපද්දවලා ඒකම අපි අනුභව කරනවා මිසක ඒ පෙනෙන සටහන අරඬයා අපි හිතලා, හිතලා රාගය ඇතිවෙන විදියට හිතලා, හුරු කරලා තියෙන කොට, අර පෙනෙනකොටම ඒ අපේ හුරුව අපි සිහිකර ගන්නවා. ආශ්‍රව කියලා කිවුවෙ ඒක. ඔන්න අපට දැන් රාග සිතක් ඇතිවෙලා. ස්පර්ශ සමුදය අන්තය ඉපදිලා අපි ගාව.

ස්පර්ශය අන්තය කියන එක පිරිසිඳු නොදන්නකොට, ස්පර්ශ සමුදය අන්තය ඇතිවෙනවා කියන එක නවත්තන්න බැහැ. පේනවා කියන සිද්ධිය පෙනෙනවා. ඒක ගැන පිරිසිඳු නොදන්නකොට මොකද වෙන්නෙ, ඔන්න ක්ෂණිකව ඒ අරඬයා අපි හිතලා හුරු කරලා තියෙන දේ සිහිකර ගන්නවා. ඔන්න එතකොට අපිට තරහ ගිහිල්ලා කියනවා. මේ සිද්ධිය නොදන්නාකම නිසා බාහිර කෙනෙක් එක්ක තරහා ගන්නවය, බාහිර කෙනෙකුට අපි ආදරය කරනවය, ආලය කරනවය කියලා රැවටිලා තියෙන්නෙ.

මේ අන්ත දෙක හඳුනාගත්තහම, අපට තියෙනවා ස්පර්ශ අන්තය කියලා කියන්නෙ පෙනෙන මට්ටම විතරමමයි. අභරියට අර පොඩි ළමයට ඇහැට පෙනෙන මට්ටමයි, අපි හැමෝටම ඇහැට පෙනෙන මට්ටමයි එකමයි. එතෙන්ට සාපේක්ෂව ලොකු පොඩි කතාවක් නැ. පොඩි ළමයගෙ ඇහැත්, මේ ඇහැත් විස්තර නොදන්නා ඇහැ ඇහැමයි. පොඩි ඇහැ, ලොකු ඇහැ කියලා ඇහැ දන්නෙ නෑ.

ඇහැට ගෝවර වන රූප ගත්තහම, පොඩි රූප ලොකු රූප කියලා රූපවල එහෙම එකක් නෑ. ඒ දෙන්නා නිසා ඒ ඇසුරු කරගෙන උපදින හිත ගත්තහම ලොකු වක්කු විඤ්ඤාණය, පොඩි වක්කු විඤ්ඤාණය කියලා එකක් නෑ. ඒ ධර්මා ටික එකමයි. ඒ සිද්ධිය තමා අදත් තියෙන්නෙ. ඔය ස්පර්ශ අන්තය.

ස්පර්ශ සමුදය අන්තය තුළ, අපි ස්පර්ශ සමුදය අන්තයක ඉන්න එකේ ලක්ෂණය තව තියෙන්නෙ, අතන තවම සමුදය අන්තය නෑ ඒකයි. පොඩි ළමයා ගාව සමුදය අන්තය නෑ. නැවත සමුදය ඇති කරවන හේතුව තව නැදිලා නැතිකම තියෙන්නෙ. හේතුව හදාගන්න පුළුවන් හේතුව විතරයි එයාට තියෙන්නෙ තව.

ඒ කියන්නෙ ස්පර්ශ අන්තයෙන් මිදිලා නෑ. මිදෙන්න දන්නෙ නැතිකම විතරයි තියෙන්නෙ. මිදෙන්න දන්නෙ නැතිකමම හේතු වෙනවා ස්පර්ශ සමුදය අන්තය හැදෙන්න. ඉන්ද්‍රිය මුහුකරන කොට.

දැන් අපිට අපි ලොකු අයයි, ඒ ගොල්ලො පොඩි අයයි කියලා මේ විස්තර ටික තියෙන්නෙ ආයතන මට්ටම මත නෙමෙයි. අපේ දැනුම මට්ටම මතයි. ස්පර්ශ සමුදය අන්තයක කෙලෙස් ටිකටයි. අපි ලොකු වැඩිහිටි. කෙලෙස් ටික අතහැරුනොත්, ස්පර්ශ අන්තය කියන තැන ඒ පීචනයයි, මේ පීචනයයි අතර වෙනසක් නෑ.

එතකොට මාගීය කියන තැනකදී, පොඩි ළමයාගෙ පීචනයයි. ලොකුයි කියන කෙනාගෙ පීචනයයි දෙකම අතහැරෙන්න ඕන. ඒ කියන්නෙ ලෝකෙ තුල එහෙම පීචනයක් නෑ එයාට. පොඩි ළමයන් ලෝකෙටයි අයිති. ලොකු කෙනත් ලෝකෙටයි අයිති. ලොකු, පොඩි කවුරුත් ලෝකෙ.

එයා ස්පර්ශය අන්තයෙ. අපි ස්පර්ශය අන්තයෙ ඉඳලා ස්පර්ශ සමුදය අන්තයට මාරු වෙනවා.

ඔය දෙක මාරුවෙන් මාරුවට අපි ඉන්නෙ. අපි ගාව තියෙන විශේෂ හැකියාව තමයි, ඒ පොඩි ළමයාගෙ මට්ටමට වඩා ස්පර්ශ සමුදයකින් තමයි හැම වෙලේම අවසන් වෙන්නෙ අපිට. පොඩි ළමයා ස්පර්ශය අන්තයෙ විතරයි ඉන්නෙ. ඒ ස්පර්ශ සමුදය අන්තයට එන්නෙ

නැතුව අතහැරෙන හින්දා, එයාට ලොකු කතාවක් හෝ වැඩි විස්තරයක් හෝ ඇලීමක් ගැටීමක් හෝ නෑ. අවිද්‍යා අනුසය විතරයි තියෙන්නේ. අපි ස්පර්ශය අන්තයේ ඉඳලා ස්පර්ශ සමුදය අන්තය නිපදවලා අත හැරෙන නිසා ඒ කියන්නේ නැවත ස්පර්ශය ඇති කරගන්න පුළුවන් හේතුවකට පැමිණීමයි අපි මේ දර්ශනය, ස්පර්ශය අතහරින්නේ.

එක්කු සම්මේසය ආවට පස්සේ නැවත එක්කු සම්මේසය ඇති කරගන්න පුළුවන් හේතුව හදාගෙනයි අපි අතඅරින්නේ කියන එක දැනගන්න මේ කරුණු කාරණා තේරෙනවා කියන එකෙන් හැම වෙලාවෙම. එතකොට අපට මේ ආර්ය අශ්ටාංගික මාගීය තේරුනෝත් ලෝකේ තියෙන වටිනාකම මරණින් පස්සේ නෙමෙයි. අපට මේ ජීවිතයේ පුදුම සැනසිල්ලක් එයි. ඇයි ඒ? බලන්න රාගය කියන එක නිසා කොච්චර ලෝකේ දුක් විඳලා ඇත්ද? ද්වේශය කියන එක නිසා කොච්චර දුක් විඳලා ඇත්ද? අපට පුළුවන් වුනොත් මේ පෙනෙන මට්ටම ස්පර්ශ අන්තයයි, පොඩි ළමයට වගේ පෙනෙන අවස්ථාව විතරයි. පෙනෙන දේ අරඹයා හිතේ හිතේ හුරු කරපු මට්ටමම සිහිකර ගන්නවා නේද කියලා රාගය කියන එක ද්වේශය කියන එක තමන්ගේ මනසින් දැක්කොත් අපි බාහිර කෙනෙකු ආසා කරනවා, කෙනෙක් එක්ක තරහා වෙනවා කියන ගතිය හටින්නේ නෑ. මේ ලෝභ, ද්වේශ දෙක ඇතිවෙන හැටි නිධානය අපි නොදන්නකොට හැම වෙලාවෙම තියෙන්නේ මොකක්ද? බාහිර කෙනෙකුටයි අපි ආසා කරන්නේ, බාහිර කෙනෙක් එක්කයි තරහා වෙන්නේ කියලා හිතන්නේ. එතකොට වෙන්නේ අපිට කවුරු වගේද? අන්දර කටු කන අලියා වගේ වෙයි.

අලියා හරි කැමතියි අන්දර කටු කන්න. අන්දර කියන්නේ දිග කටු. එක කටුවක් ඇනුනහම සම්පූර්ණ කකුලක් වණ වෙන්න තරම් විසයි. මනුෂ්‍යයන්ට හරිම විසයි. ගැලවෙන්නේ නෑ ලේසියෙන් ඒ කටුවෙන්. හරි තියුණුයි කටු. හරිම වේදනායි. අලියා මොකද කරන්නේ. පුළුවන් තරම් මේ අන්දර කටු අකුල් තමයි කඩ කඩා කන්නේ. ඇයි ඒ? ඒ කටු පදුරු කඩාගෙන කටේ දාලා කනකොට, කටේ ඇතිලා ලේ එනවා. ලේ රහ දැනෙනකොට අලියා හිතන්නේ මේ අන්දර අකුල්වල රහ කියලා. තවත් හයියෙන් හපනවා. හපන්න හපන්න තව ලේ එනවා.

දැන් එයාට තේරෙන්නෙ නෑ. අන්දර කටු කටේ ඇතිලා එන ලේ රසයි මේ දැනෙන්නෙ කියලා. ඒ රසය එන හැටි නොදන්නකොට මොකද වෙන්නෙ. එයාගෙ දෘෂ්ඨිය යන්නෙ මේ දෙකම එකට එකතු කරලා. අන්දර කටුයි, තමන්ගෙ කටෙන් ආපු ලේවල රසයි දෙකම එකට එකතු කරලා බාහිරයට තමයි අත්දැකීම යන්නෙ. මේ ගස්වල තමයි මේ රහ කියලා.

ඊට පස්සෙ මොකද කරන්නෙ, තව ලොකු අත්තක් කඩලා ගන්නවා. ඉස්සෙල්ලා පොඩි අත්තක් කෑවෙ. රහ වැඩියි නම් ඊගාවට මොකද කරන්නෙ, ලොකු අත්තක් කඩලා ගන්නවා. අරගෙන ඒක කනවා. දැන් තව ටිකක් වැඩියි. ඇයි දැන් කටුගොඩ වැඩියිනේ. කටු ගොඩ වැඩි තරමට ලේ ගොඩ වැඩියි. ලේ ගොඩ වැඩි තරමට එන රසය වැඩියි. දැන් ඉතින් ඊට වඩා තව ලොකු අත්තක් කඩනවා නේ.

ඔය අලියා කරන දේමයි අපිත් කරන්නෙ. ස්පර්ශ අන්තය වගේ තමයි අර අන්දර අත්ත කඩලා ගත්ත එක. පේනවා කියන එක.

ඊට පස්සෙ එක පහනකොට කටේ තියෙන ලේත් එක්ක එකතුවෙලා තමයි රහ දැනෙන්නෙ වගේ, පේන දේ අරඬයා තමන් හුරු පුරුදු කරපු විදියට රාග අදහසක් සිහි වෙනවා. දැන් දන්නෙ නෑ. අන්දර අත්තයි, ලේයි හින්දා රස එන්නෙ කියලා.

ඒ වගේ මේ පේන දේ වෙන එකක්. ඒ හින්දා මේ රාග අදහස් හුරු කරපු නිසාම ඇතිවුනා කියලා දන්නෙ නෑ. මේ දෙක නොදන්නකොට, මේ දෙකේ ම අත්දැකීම එකතු කරලා, බාහිර පේන එකයි, හිතේ ඇතිවෙච්ච රාග අදහසයි දෙකම එකතු කරලා, බාහිර පෙන්නන රූපෙ තවත් තදින් අලලන්නවා. අතින් අල්ලගන්නවා කියමුකො දැන්.

ඊට පස්සෙ ආපහු ඒ රූපයයි, ඒ නිසා ඇතිවෙන අදහසුයි තව ටිකක් වැඩියි. තව ටිකක් ආයෙ මෙහාට පතිනවා. අලියා අන්දර කටු කනවා වගේ තමයි. ඔන්න තරහක් ඇතිවෙනවා. පේන දේ වෙන එකක්. ඕකා තමයි අපේ ඉඩම ගන්න හැදුවෙ. ඕකා තමයි මෙහෙම කෙරුවෙ කියලා ඇතුලෙන් විස්තර ටික එනවා. ඒ පේන සටහන කාටත් එකයි. තව මනුස්සයෙක්. නමුත් ඒ අරඬයා අපි ඇතුල් කරගත්ත විස්තර ටික ක්ෂණිකව සිහිවෙනවා.

පේන දේ අනිකක් ඇතුළු කරගන්න විස්තර ටික අනිකක් කියලා දන්නෙ නැතුවහම, මේ හිතෙන්නෙ අරහා ගැනමයි කියලාමයි හිතෙන්නෙ. ඛාහිරම පෙන්නනවා. ඒ පාර තවත් තරහෙන් බහිනවා. අලියා තව ලොකු අත්තක් කඩලා ගන්නා වගේ. තෝ, උඹ කියලා බහිනවා. දැන් ඇතුලෙ තියෙන විස්තර ටික තව ටිකක් වැඩියි. අලියා තව ලොකු අත්තක් කඩලා ගන්නවා වගේ. “තෝ හිතන්න එපා” කියලා ලොකු පොල්ලක් අරගෙන ගහන්න යනවා. ගහනවා, අන්තිමට මේ හේතු ටික දන්නෙ නැතුව මෙහෙට මෙහෙට පැනලා තියෙන්නෙ.

මේ ස්පර්ශය අන්තයයි, ස්පර්ශ සමුදය අන්තයයි දෙක නොදන්නකොට, ආපත්‍ර ස්පර්ශ අන්තයට මේ ගිහිල්ලා තියෙන්නෙ. අන්දර අත්ත කියපු එක ස්පර්ශ අන්තය වගේ දකින්න. ඒ නිසා ඇතිවන ලේ රහ ලේ ගැවිලා එන රහ දකින්න සමුදය අන්තය වගේ. ඒ ලේ රහට තියෙන තණ්හාවෙන් ආයෙත් මොකද කරන්නෙ. ආයෙත් අන්දර අත්තක් කඩනවා. මේ චක්‍රයෙන් මිදෙන්නෙ නෑ.

ඒ වගේ ස්පර්ශ අන්තය මේ. ස්පර්ශ අන්තය නොදැක්කොත් ස්පර්ශ සමුදය ඇතිවෙනවා. ස්පර්ශයත් ස්පර්ශ සමුදය අන්තයත් දෙක නොදැක්කොත් ආයෙත් ස්පර්ශ අන්තය හැදෙනවා. ආයෙ ගොඩයන්න විදියක් නෑ. දැන් මේ අපි ඉන්නෙ ඔහොම කරකි කරකි.

ඒ ඇහෙන්න පෙන්නපු විස්තරේ විදියටම තණත් එහෙමයි. ශබ්දයක් ඇහෙනවා කියන්නෙ ස්පර්ශ අන්තය. ශබ්දයක් ඇහෙනකොටම අපි ගාව තියෙන ටික නැගිටලා එන්නෙ. ඒක අයිති නෑ අර ස්පර්ශ අන්තයට. අපිට යමක් තේරුනා කියලා කියන්නෙ ස්පර්ශ සමුදය අන්තය.

දැන් තාර පාර කියලා කිවුවොත් හැමෝටර කළුපාට දිගට දිගට එකක් තේරිලා ඇතිනේ. මේ වචනයෙ තිබුනෙ නෑ කළු පාට දිග පාරක්. අපි කෙනා කෙනායි සිහි කර ගත්තෙ. සිංහල භාෂාව නොදන්න කෙනෙක් හිටියොත් එයාටත් මේ ශබ්දය කණාට ස්පර්ශ වෙලා සෝත විඤ්ඤාණය උපදියි. අපිට හිතට පේන කළු පාට දිග පාර එයාට පෙනෙයිද? පේන්නෙ නෑ. එහෙනම් හොඳට තේරෙන්න ඕන කළුපාට දිග පාර කියන එක මේ ශබ්දෙට අයිති එකක් නෙමෙයි. ඒක ඇහෙන මට්ටමට කියනවා ස්පර්ශ අන්තය කියලා ඇහෙන දේ දැනගන්න මට්ටමට කියනවා ස්පර්ශ සමුදය අන්තය කියලා.

සෝත ස්පර්ශයෙන් ශබ්දයක් අහෙන්නේ. ඇහෙනකොටම ඔන්ත ස්පර්ශය අන්තයේ. ස්පර්ශ අන්තය නොදන්නකොට ස්පර්ශ සමුදය අන්තය හටගන්නවා. අපි ගාව. සිහිකරගන්නවා මට බැන්නා නේද කියලා. දැන් අර අන්දර අත්තයි කටු කාපු එකයි වගේ. ශබ්දය වෙනම එකක්. ඒක සිහි කරගන්න කොට වෙනම එකක්. දෙකම නොදන්නකොට “ආ, උඹ කාටද බැහගෙන එන්නේ” කියලා දැන් පනිනවා එහා පැත්තට. ආපනු අන්දර අත්තක් කඩා ගන්නවා වගේ ඵලියට පනිනවා.

දැන් ඒ නිසා ඇතිවන ස්පර්ශය ආයෙ වැඩියි. අන්දර අත්තේ ප්‍රමාණය වැඩිවෙනකොට ලේ එන ප්‍රමාණය වැඩියි. දැන් ශබ්දය අරඬයා ඇතිවන තරහ ආයෙන් වැඩියි. නැත්නම් ඔය වගේම ශබ්දයක් ඇහෙනවා. අනේ මට හොඳ කියනවා. මගෙ ගුණ කියනවා. මාව ප්‍රශංසා කරනවා නේද කියලා තමන්වම උපදවාගන්නවා. උපදවාගෙන දැන් ඉතින් ඒ වචන කියන පැත්තට පුදුම සෙනෙහසකින්, ආදරේකින් නැඹුරු වෙලා කටයුතු කරනවා. මට හරියට ප්‍රශංසා කරනවා නේ කියලා.

අන්තිමට තමන්ව හොඳයි කියලා ඔසවාගෙන කොඩි දාගෙන තියෙන්නේ, තමන්ට කොඩි දාගෙන තියෙන්නේ තමන්මයි. තමන් බැනුම් අහගෙන තියෙන්නේ තමන්ගෙන්මයි. අරෙහෙ ශබ්දයක් විතරයි. මට බනිනවා කියලා හෝ ප්‍රශංසා කරනවා කියලා හෝ හදාගෙන තියෙන්නේ අපිමයි.

එතකොට ස්පර්ශය අන්තය නිසා ස්පර්ශ සමුදය අන්තය කියනකොට එයා දන්නවා ශබ්දය ඇහෙන ප්‍රමාණයත් අන්තයක්. ඇහෙන දේ අරඬයා දැනගන්න සීමාව ස්පර්ශ සමුදය අන්තය.

දැන් මේ අන්ත දෙකෙන් ස්පර්ශ අන්තයෙ හිටියොත් තියෙන දෝෂෙ තමයි ස්පර්ශය සමුදය අන්තය නවත්වන්න බැහැ. ස්පර්ශ සමුදය අන්තේ හිටියොත් ආපනු ස්පර්ශය ඇතිවෙන එක නවත්වන්න බැහැ. මේ රහ ආවොත් ඊගාව අත්ත කඩාගන්න අලියා හොඬ දිගු කරන එක නවත්වන්න බැහැ. අන්දර කටු කෑවොත් කට තුවාල වෙලා ලේ එනවා කියන එක නවත්වන්න බෑ. කට තුවාල වෙලා ලේ ආවොත්, ලේ රහ දැනෙනකොට, ඒ රහ ගැන නොදන්නකොට ඒක ගන්න නැවත ගහ දිහාට හොඬ දිගු කරනවා කියන එක නවත්වන්න බෑ. ඒ විදියට ස්පර්ශ අන්තයක් ස්පර්ශ සමුදය අන්තයක් දෙක දැනගන්න.

ඊට පස්සෙ නාසයත්, ගන්ධයත්, ඝාණ විඤ්ඤාණයත් කියන
ටික, ස්පර්ශය අන්තය කියන්නේ, ගඳ සුවඳ දැනෙන මට්ටම. පොඩි
ලඹයගෙ වගේ. ඔය ස්පර්ශය අන්තය කියන හයම තේරුම් කරගන්න
මාස තුන හතරක පොඩි ළමයෙකුට දැනෙන මට්ටමක් වගේ. මුකුත්
විස්තර නෑ. කෙලෙස් නෑ. කිලිටු නෑ. අනුශය විතරයි. කෙලෙස්
ඇතිවෙන්න පුළුවන් හේතුව විතරයි තියෙන්නේ. ඔතෙන්ට කියනවා
ස්පර්ශ අන්තය. පොඩි ළමයගෙ මට්ටම.

වැඩිහිටියා කියන දේ, වැඩියෙන් හිටියා කියලා කියන්නේ
මොකක්ද සමුදය අන්තය. අර ළමයට වඩා, එයාට තිබුනේ ඉස්සර එක
අන්තයක්. දැන් දෙවෙනි අන්තයක් ඇතිවෙලා. ඒකයි වැඩිහිටි
කියන්නේ. වැඩියෙන් හිටලා තියෙනවා. මොකක්ද සමුදය අන්තය
ඇවිල්ලා ඒකයි.

මේ දන්නවා කියලා කියන්නේ වෙන මුකුත් නෙවෙයි. බාහිර
ලෝකෙ දෙයක් නෙමෙයි තියෙන්නේ. අපි ගාව තියෙන අන්ත දෙක මේ.
මේ පින්වතුන් ඔය අනුසාරයෙන් තේරුම් කරගන්න ඕනෙ ස්පර්ශ
අන්තය සහ ස්පර්ශ සමුදය අන්තය කියනකොට, ස්පර්ශ අන්තය
සිහිකර ගන්න ඇහැර, රූප, චක්ඛු විඤ්ඤාණ ස්පර්ශය වගේ, මහස,
ධම්මායතන, මනෝ විඤ්ඤාණ කියන මට්ටම ස්පර්ශ අන්තය කියලා, මේ
ස්පර්ශ ආයතන හයේ ස්පර්ශ මට්ටම. ඒකද ගලපලා උපමාවකින්
තබාගන්න පොඩි ළමයගෙ මට්ටමේ. පොඩි ළමයා විතරක් නෙමෙයි
අපිද අපේ ආරම්භක අවස්ථාවයි, ඒ අවස්ථාවයි, මෙහෙම ඇහැරට
පෙනෙන අවස්ථාවයි, ඒ අවස්ථාවයි එකයි.

අපි ලොකු වුනේ එයා පොඩි වුනේ සමුදය අන්තය එතන
නැතිකම නිසා මිසක වෙන දේකින් නෙමෙයි. අපි ලොකු වුනේ සමුදය
අන්තය තියෙන හින්දා. නැත්නම් පෙනෙන දේ ගැන දන්නවා අපි.
එතකොට මේ ස්පර්ශ අන්තයත්, සමුදය අන්තයත් දෙක නොදන්නා
කමයි ආපහු ස්පර්ශ අන්තය ඇතිවෙන්න හේතු වුනේ.

කෙනෙක් දන්නවා නම් මේ මට්ටම ස්පර්ශ අන්තය. මේ අන්තය
තිබුනොත් සමුදය කියන එක නවත්වන්න බැහැ. මේ පෙනෙන, ඇහෙන
දේවල් දන්නා බව කියන්නේ සමුදය අන්තය. මොන විදියට දැනගන්නත්
පෙනෙන ඇහෙන සිද්ධියම අන්තයක් නම් ඒ අන්තයට ඇතුළත්වයි, ඒ

කියන්නේ අපි දන්න හේතු එල දහමක් තියෙන්නේ. විටෙක හේතුවක් නිසා හටගන්න එලය - එලය හේතුවක් වෙනවා. ඒ වගේ පෙර අවිද්‍යා සංඛාරය ආදී හේතු ටික එල තමයි මේ ස්පර්ශය කියන අන්තය.

දැන් ස්පර්ශය කියන අන්තය හේතු කරගෙන තමයි ස්පර්ශ සමුදය කියන හේතුව හැදෙන්නේ. මේ එලය හේතු කරගෙන තමයි ස්පර්ශ සමුදය කියන එලය හැදෙන්නේ. නැවත හේතුවකට යන්න. ස්පර්ශ සමුදය කියන එලය. ඒ ස්පර්ශ සමුදය කියන එලය හේතු කරගෙන තමයි නැවත ස්පර්ශයක් හැදෙන්නේ.

එතකොට මේ ස්පර්ශය අන්තය උදව් කරගන්නේ නැතුව ස්පර්ශ සමුදය අන්තයට එන්න බැහැ. ඇහැ නැතුව තණ්හාවක් හැදෙන්න ක්‍රමයක් තියෙනවද? එතකොට ඇහැට සාපේක්ෂව තණ්හාව එලයක්. දුකට සාපේක්ෂව තණ්හාව හේතුවක්, ආපනු ඇහැ ලැබීමට සාපේක්ෂව තණ්හාව හේතුවක්.

මේ ස්පර්ශය අන්තය කියනකොට කෙටියෙන් ගත්තහම පෙනෙන, ඇහෙන, දැනෙන, ඇතගන්න - දිට්ඨ, සුත, මුත, විඤ්ඤාන - නැත්නම් ස්පර්ශ ආයතන හයේ උත්පත්ති අවස්ථාව දැනගන්න. උපන්න දේවල් අරඹයා හොඳ හෝ නරක හෝ කතාවක් නෑ. මොන විදියකට හරි විස්තරයක් තිබුණොත් ස්පර්ශ සමුදය කියලා දැනගන්න. ස්පර්ශය එක් අන්තයක්, ස්පර්ශ සමුදය තව අන්තයක් කියනකොට ඔය පින්වතුන්ට දැකිනි පුළුවන් වෙන්න ඕනේ.

කාම ලෝක, රූප ලෝක, අරූප ලෝක කියන තුන් ලෝකයම අයිතියි මේ ස්පර්ශ අන්තයට.

මොකද මුළු තුන් ලෝකෙම තියෙන්නේ එක්කු සම්ඵස්ස, සෝත සම්ඵස්ස, ඤාණ සම්ඵස්ස, ජීවිතා සම්ඵස්ස, කාය සම්ඵස්ස, මනෝ සම්ඵස්ස කියන ස්පර්ශ ආයතන හය හෝ හයෙන් කුමන කුමන ස්පර්ශ ආයතන හය හෝ හයෙන් කුමන කුමන ස්පර්ශ ආයතනයක් හෝ මතයි තියෙන්නේ. ස්පර්ශ සමුදය අන්තය කියනකොට මුළු තුන් භූමියම අනුව යන්න තියෙන හේතු ටික දැකින්න.

තුන් භූමියයි, තුන් භූමිය අනුව යන්න නියෙන හේතු ටිකයි තමයි අන්න දෙක. ඔය දෙකේ ඉන්න කෙනා මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවේ නෙමෙයි. තුන් භූමිය තුළ ඉන්න කෙනා හෝ ඒ තුන් භූමිය ඇතිවෙන හේතු හඳුනාගනිමින් ඉන්න කෙනා ආර්ය අෂ්ටාංගික මාගීයක ඉන්නවා නෙමෙයි කියලයි මේ කිවුවේ.

තව පැත්තකින් ගත්තොත් ස්පර්ශ ආයතනය කියන එක දකින්න ලෝකෙ මේ. ස්පර්ශ ආයතන තමයි ලෝකෙ කියලා කියන්නේ. ලෝකෙ ඉන්නවා කියන්නේ වක්ඛු සම්ඵස්ස, සෝත ස මිඵස්ස මේ ටිකේ පැවැත්ම තමයි කියන්නේ ලෝකෙ ඇතිවෙන විදියට ඉන්නවා.

කෙනෙක් ලෝකයෙ හෝ ලෝකෙ ඇතිවෙන විදියට ඉන්නවා නම් ඵයා ලෝකෝත්තර නෙමෙයි කියලයි මේ කිවුවේ. ලෝකොත්තර හුවණක් තවම නියෙනවා නෙමෙයි. ලෝකෝත්තර හුවණක් ඇතුළු කටයුතු කරනවා නෙමෙයි.

එතකොට ස්පර්ශ නිරෝධය මැදයි, ලෝක නිරෝධය මැදයි කියලා පෙන්වුවා.

මෙතන දී, මෙන්න මේ කාරණාව බොහෝම වටිනවා. හැබැයි ගැඹුරැයි.

මේ ස්පර්ශ නිරෝධය මැදයි කියන කාරණාවෙන් කියන්නේ, ලෝකයත් ලෝකය ඇතිවෙන හැටිත් කියන දෙකම අන්න නම් ලෝකය හසුවෙන්නේ නැතුව, ලෝකය උපදින්නේ නැතුව, ලෝකයෙ තණ්හාවක් ඇතිවෙන්නේ නැතුව පීචත් වෙනවා නම් මෙන්න මෙතන තමයි මැද. මේ විදියට ඉඳලා තණ්හාව නැති කළොත් තණ්හාව නැති වුනොත් ඵයාට මහා පුරුෂයා කියලා කියනවා. ඵයා ලෝකෙට අයිති කෙනෙක් නෙමෙයි.

මහා පුරුෂයෙක්
මහා පුරුෂ විහරණයක්
ශුන්‍යක විහරණයක්

ස්පර්ශ නිරෝධය කියලා කිවුවේ ස්පර්ශයත්, ස්පර්ශ සමුදයත් දෙක හසුවෙන්නේ නැති විදියට ඉන්නවා නම්, නිඛාණය වෙලා

නියෙනවා නම්, ස්පර්ශ නිරෝධය, ස්පර්ශ නිරෝධයක නිරියොත් නිමාණය වෙලා නියෙනවා, ස්පර්ශය සහ ස්පර්ශ සමුදය අන්තය අත හැරෙන එක.

එතකොට ස්පර්ශ නිරෝධය කියන එකෙන් මම අදහස් කරන්නේ කිසිම අරමුණක් රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ, ධම්ම කියන මේ කිසිම අරමුණක් නැතුව ඉන්න එක.

හැබැයි අපි හිතන විදියට ඇස් දෙක වහගෙන එක තැනක ඉන්න සිද්ධියකින් නම් නෙවෙයි. රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ, ධම්ම කියන මේ ආයතන සම්පූර්ණම ආයතනයන්ගේ නිරෝධයකින් මයි ඉන්නේ. ඒ ආයතන නිරෝධය කියන කොට, ඒ ස්පර්ශ නිරෝධය කියන කොට එක තැනක ඇස් දෙක වහගෙන, කිසිදෙයක් නැති අවස්ථාවකට පත්වෙච්ච තැනක් ගැන විතරක් නෙමෙයි මේ කියන්නේ මම. මෙතන නියෙන පුදුම දේ අන්න ඒකයි.

සාමාන්‍ය කෙනෙකුට එයාව දැක්කටවත් හොයන්න බෑ. එයන් කඩේයන කෙනෙක් වෙන්නත් පුළුවන්. චතුර කලයක් ගේන කෙනෙක් වෙන්නත් පුළුවන්. නමුත් එයා ඒක ටික කරන්නේ ස්පර්ශ නිරෝධයක ඉඳගෙන. ස්පර්ශ අන්තයෙන් මිදිලා, ස්පර්ශ සමුදයත් අනුවෙන්නේ නැතුවයි මේ ටික කරන්නේ.

ස්පර්ශ අන්තය දුරු නොවෙච්ච කෙනා එයාගෙ ස්පර්ශ අන්තයෙන් බලලා, අරයත් ඒ වගේ අන්තයක් පරිහරණය කරනවා කියලා කියයි. නමුත් මෙයා කරන්නේ ඒ ලෝකයගෙ මට්ටමෙන් මිදිලා, අන්න එහෙම දර්ශනයක් ගැනයි මේ පෙන්නන්නේ.

මේ ස්පර්ශය අන්තය කියන එක, ස්පර්ශ සමුදය අන්තය කියන එක නැතිවෙන කොට නිවන නම් අපි මැරෙනකොට ඉබේම නිවන් දකිනවා. ස්පර්ශය අන්තය අතහැරෙනවනේ නේ. මවුකුසක ඉන්න කාලෙ එහෙම මැරුණොත් කෙළින්ම නිවන්. ඇයි? තාම ස්පර්ශ සමුදය අන්තය හැදිලා නෑ. ස්පර්ශය අන්තය විතරනේ නියෙන්නේ. නියෙන අන්තයක් අතහැරෙනකොට දෙවෙනි අන්තයක් අතහැරුණොත් කෙළින්ම නිවන් දකිනවනේ නේ. එහෙම සිද්ධියකින් නෙමෙයි. ඒකයි මම කිවුවේ, ඔහොම තැනකින් නෙමෙයි.

මොකද ස්පර්ශ අන්තය නැති වුනාට ඇති වෙන්න තියෙන ඉඩ තියෙනවා. අවිද්‍යා අනුශය හිඳිලා නෑ. එයා අන්තය අතහැරලා නෑ තව. අන්තෙක ඉන්න හින්දයි එක් හරියන්නෙ නැත්තෙ. ඒ කියන්නේ එහෙම නැතිවීමකින් නෙමෙයි මම මේ නැතිවීම කියන්නෙ කියලයි කියන්නෙ.

ස්කන්ධයක නැතිවීමකින් නෙමෙයි මේ ස්පර්ශ නිරෝධය පනවන්නෙ.

අපි හිතාගෙන ඉන්නෙ ස්පර්ශ නිරෝධය කරන්න එහෙනම් ඇහැ නැතිවුනොත් හරි කියන තැන කියන්නෙ. ඇහැ තිබුනත් ඇහැ නැතත් එයාට වක්බු සම්ඵස්ස නිරුද්ධ වෙන ක්‍රමයක්.

අපි වක්බු සම්ඵස්සය දකින්නෙ ඇහැ ඇති කල්හිම වක්බු සම්ඵස්සය. ඇහැ නැති වුනහම වක්බු සම්ඵස්සය නැහැ. මේ විදියට උපතින්ම ඇස් අන්ධ කෙනෙක් ලොකු බාවනා කරපු කෙනෙක්. ඇයි එයන් කෙලෙස් ගොඩක් අඩු කරගත්ත කෙනෙක් නෙ. වක්බු සම්ඵස්සය නැතෙ.

උපතින් ශබ්ද ඇහෙන්නෙ නැති කෙනාත්, ආයතනවල සෑහෙන සංවරයක් තියෙන කෙනෙක්. ඇයි සෝක සම්ඵස්සයක් නෑනෙ. ඇස් පේන්නෙත් නෑ. කන් ඇහෙන්නෙත් නැති වෙනකොට ලොකු ලාභයක්. කෙලෙස් භාගයක් ගෙවිලා වගේ.

නමුත් එහෙම පනවන්නෙ නෑ මේ ශාසනේ. ඔය කියන විදියට ගත්තොත් ආයතන හයම ගින්නකට එහෙම අනුවෙලා පිවිවෙනවා කියන්නේ, උපරිම ලාභයක් වෙනවා නේ. නමුත් මේ ඥාණ දර්ශණයක්. ඒකයි, ලෝකෙට අදහන්න බැරි ඥාණ දර්ශණයක් ගැන මේ මතක් කරන්නෙ. ඇහැ ඇතිකම හෝ නැතිකම මත නෙමෙයි මේ ස්පර්ශ නිරෝධය පනවන්නෙ.

කොහොමද අපි ඒක පනවන්නෙ?

බුදු රජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා,

‘න සංඥා සංඥි	-	න විසංඥ සංඥි
නො පි අසංඥි	-	න විතුත සංඥි
ඒවං සමෙතස්ස	-	විතුති රූපං’

මේ ස්පර්ශය ස්පර්ශ නොවෙන්නේ මොන විදියට ද කියලා අහනවා.

‘රූපං විභූතෙ න චූසන්ති එස්සා’

රූපය ඉක්මගියාම ස්පර්ශය ස්පර්ශ නොවෙනවා. එතකොට ස්පර්ශය නැත්නම් ස්පර්ශ සමුදය නෑ. උපදින ධර්මතාවය ස්පර්ශ නිරෝධය. ඒකට බුදු රජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා එක ලක්ෂණයක්. දර්ශනයක්.

‘න සංඥා සංඤ්ඤි’ කියලා කිවුවේ මොකක් ද කියලා අපි පොඩ්ඩක් බලමු. ලෝකෙ හැම කෙනෙකුටම පුළුවන් රූප සංඥා, ශබ්ද සංඥා, ගන්ධ සංඥා, රස සංඥා, පොට්ටිබ්බ සංඥා, ධර්ම සංඥා කියන සංඥා හයෙන් ඉන්න. රූප සංඥා කියලා කිවුවේ නිකුටන් නැතත් රූපය තියෙනවා කියන දැක්මක ඉන්න පුළුවන්.

ඒ කියන්නේ පුංචිම ළමයා කියන මට්ටම ගන්නකො. රූපය දිහා බලාගෙන ඉන්න මට්ටමම ඒයා රූප සංඥාවකින් ඉන්නේ. ප්‍රඥප්ති නැතිවෙන්න පුළුවන්. ප්‍රඥප්ති වලට ඔබ්බෙන් තියෙන දර්ශනය තමයි සංඥාව. රූප සංඥා කියලා කියනකොට ඒ පෙනෙන මට්ටම. එතනින් ගත්තහම ඔක්කොම විස්තර ටික අයිතියි. ඊට මෙහා ගැන කවර කතාද? අර ටිලිං ටිලිං එක එල්ලලා තියෙන මට්ටම, පෙනෙන මට්ටම ගන්න ඇහැට, රූප සංඥාව, පෙනෙන එකේ විස්තර ටික පැත්තකින් තැබේවා. රූපයක් පෙනෙනවා කියන සිද්ධියකම ඉන්නේ. එතකොට රූප සංඥා.

ඊට පස්සෙ ශබ්දය - ඇහෙන ශබ්දයට කන්දිගෙන ඉන්න පුළුවන්නේ පොඩ් ළමයාට වුනත්. නමුත් ඒ ශබ්දෙ කාගෙද, මොනවද ඒ විස්තර ටික. නෑ. රූප සංඥා, ශබ්ද සංඥා, ගන්ධ සංඥා, රස සංඥා, පොට්ටිබ්බ සංඥා, ධර්ම සංඥා, කියන මේ සංඥා හය තමයි ලෝකෙ.

දැන් බුදු රජාණන් වහන්සේ මේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයට ඉලක්කයක් දෙනවා.

‘න සංඥා සංඤ්ඤි’ ඒ කිවුවේ දැන් මේ ස්පර්ශ නිරෝධයෙ ඉන්න කෙනා, ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයෙ නිරියොත් මොකක්ද වෙන්න ඕනේ. ඒයාට රූප සංඥා, ශබ්ද සංඥා, ගන්ධ සංඥා, රස සංඥා, පොට්ටිබ්බ

සංඥා, ධර්ම සංඥා කියන එකම සංඥාවක්වත් තියෙන්න බෑ. එකම සංඥාවකින්වත් යුක්තව ඉන්න බෑ. මෙහෙම කිවුවම අපිට ගන්න පුළුවන්නෙ “හරි, අපි විසංඥා වෙලා ඉම්මු” කියලා. ඒ හින්දා අනිත් පැත්තටත් දේශනා කරනවා.

ඔය සංඝා හයෙන් එකකවත් ඉන්නත් බෑ. හැබැයි ඒ වෙලාවේ විසංඥා වෙලා ඉන්නත් බෑ. උත්තරයක් දෙනවා. මොකද විසංඥා වෙලා සිහිමුර්ජා වෙච්ච කෙනාටත් රූප සංඥා, ශබ්ද සංඥා නෑනෙ. ඒ හින්දා විසංඥා වෙන්නත් බෑ.

“හරි, අපි විසංඥා වුනේ නැතුවට, අසංඥා තලයට ගියොත් හරිනෙ එහෙනම්” කියලා කෙනෙකුට තීරණයක් ගත්ත හැකිනෙ. එහෙම සංඥා නැති අසංඥා සන්චයෝ අතර ඉපදිලා ඉන්නත් බෑ. එහෙම ගිහිල්ලත් නෙමෙයි.

“එහෙනම් අපි නෙව සංඥා නා සංඥා තලය - අරුපි බ්‍රහ්ම ලෝකෙට ගිහිල්ලා හිටියොත් අපිට රූප සංඥා, ශබ්ද සංඥා නෑනෙ.” බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒකත් ආචරණය කරනවා.

රූප සංඥා, ශබ්ද සංඥා, ගන්ධ සංඥා, රස සංඥා, කියන ඒවා නැතුව ඉන්නත් ඕන. හැබැයි එහෙම නැතුව ඉන්නවා කියලා නුඹලා අසංඥා වෙලා ඉන්නත් බෑ. විසංඥා වෙලා ඉන්නත් බෑ. නෙව සංඥා නා සංඥා තලයෙ ඉන්නත් බෑ. ඒ කියන්නෙ මේ ලෝකෙම සංඥා සහිතව ඉන්නත් ඕන. හැබැයි මේ සංවිඥාවන්ගෙන් ඉන්නත් බෑ. ඔන්න ඕක තමයි කියපු උත්තරේ එදා. ඔය ටිකමයි අදත් කිවුවේ.

ඒ කියන්නෙ මෙයාට කියනවා නිරෝධ සංඥාවෙන් ඉන්න කියලා. ඕකට තියෙන උත්තරේ තමයි නිරෝධ සංඥාව.

නිරෝධ සංඥාව කියනකොට ඔය පින්වතුන්ට හිතෙන්න පුළුවන්, කිසිම දෙයක් නැති හිස් බව අරමුණු කරගෙන ඉන්න එකයි නිරෝධ සංඥාව කියලා. නිරෝධය, නිවන කිසිම දෙයක් නැති තැනක් අරමුණු කරලා එහෙම නෙවෙයි.

යම් සංඥාවකින් ඉන්න ඔය පින්වතුන්ට ඇහැර, කණ, දිව, නාසය, ශරීරය, මනස කියන මේ ටික නිරෝධෙට ගිහිල්ලා නම් යම් විදියකට ඉන්න, යම් දුර්ශනයකින් බලනකොට මේ ස්පර්ශයත්, ස්පර්ශ සමුදයත් අග්‍රවෙන්නෙ නැති විදියට බලන්න පුළුවන් නම්, යම් විදියකට හිත තියලා බලනකොට රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ටිබ්බ, ධම්ම කියන ටික නිරුද්ධ වෙන විදියට හිත තියන්න පුළුවන් නම්, ඒ විදියට බලන එකට කියනවා නිරෝධ සංඥාව කියලා.

නිරෝධ සංඥාව සහ සංඥා නිරෝධය කියලා ධර්මා දෙකක් තියෙනවා. ඒක ටිකක් තේරුම් කරගන්න ඕනෙ සංඥා නිරෝධය කියලා කිවුවෙ මොකක්ද? කිසිම සංඥාවක් නැතුව හරියට මළමිනියකයි සංඥා නිරෝධයට පත්වෙව්ව රූපෙකයි වෙනසක් නෑ. වෙනස තියෙන්නෙ ඒ රූපයෙ මළමිනියට වඩා ඉන්ද්‍රිය ප්‍රසන්නකම තියෙනවා. ශරීරයෙ උෂ්ණත්වය තියෙනවා. ආයුෂය ඉවර නෑ. එව්වරයි. නමුත් මේ හැඟීම දැනීම ඒවා මුකුත් නෑ. විඤ්ඤාණයම නිරුද්ධයි. සංඥාවයි, විඤ්ඤාණයයි දෙකම නිරුද්ධයි. සංඥා නිරෝධය.

නිරෝධ සංඥාව කියලා කියන්නෙ සංඥාව තියෙනවා එයාට. හැඳිනීමක් තියෙනවා. හැබැයි ඒක දුක්ඛ නිරෝධය. දුක නිරුද්ධ වෙන විදියෙ සංඥාවක්. එයාට ලෙඩවීම, මහළු බව, මැරුණා කියලා කෑ ගහලා අඩන විදියෙ සංඥාවක් නෙමෙයි තියෙන්නෙ. මෙයා මේ සංඥාවෙන් ඉන්න විදියට කිසිම දුකක් එන්නෙ නෑ. කිසිම දුකක් නොඑන විදියෙ සංඥාවක් තියෙන්නෙ. තේරුණාද කියන එක?

සංඥා නිරෝධය සහ නිරෝධ සංඥාව කියන එකේ ධර්මාවය.

එතකොට නිරෝධ සංඥාවෙන් ඉන්නකොට මේ ස්පර්ශ අන්තය එයාට නිරුද්ධ වෙලා. එහෙම නැතුව ඇහැර නැති කරලා නෙමෙයි. එයා ඇහැර නැති කරලා නුවණින්, මේ මාංශ චක්ෂුසය එහෙම හිල් කරලා නෙමෙයි. එහෙම ඕනෙ නෑ. තේරුණා නේද?

ඊට පස්සෙ තව පැත්තකින්, කියපු එක අනුමානෙට හරි මේ කිවුවෙ, නිරෝධ සංඥාව සහ සංඥා නිරෝධය කියන එකේ වෙනස.

සංඥා නිරෝධය කිවුවෙ මොකේද? සංඥාවම නිරුද්ධයි. ඒ කියන්නෙ කිසිම අරමුණක් ගන්නෙ නෑ. මළමිනිය වගෙයි රූපය. ඔය

නිරෝධ සමාපත්තියට සමවදිනවා කියලා කියන්නේ. සංඥා වේදයීන් නිරෝධය සමාපත්තිය කියන්නේ. ඒ සංඥා නිරෝධය.

නිරෝධ සංඥාව කියන්නේ සංඥා සහිතයි, ජීවත් වෙනවා. හැබැයි ලෝකය හසුවෙන්නේ නැති විදියට ජීවත් වෙනවා. රහතන් වහන්සේලාට පුළුවන් ඔය විදියට ඉන්න. නිරෝධ සංඥාවෙන් තමයි ලෝකෙ ජීවත් වෙන්නේ. මොකක්ද ඒ ඉන්න සංඥාවෙදි නිරුද්ධ වෙලා තියෙන්නේ. රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ටබ්බ, ධම්ම ස්පර්ශය අන්තය නිරුද්ධ වෙලා.

ස්පර්ශ සමුදය අන්තය නිරුද්ධ වෙලා
කොහොමද ඒ සංඥා නිරෝධයෙ ඉන්නේ. ඒක අපි හුරු පුරුදු වෙන්න ඕනේ. කෙටි දුර්ගතයකින් මම කියන්නේ.

අපට යම් අරමුණක් පෙනෙද්දි, ඇත්තටම මේ බාහිර වස්තුවක් පෙනෙනවා කියන සිද්ධිය ඇතිවෙලා තියෙන්නේ මෙහෙ තියෙන හේතු ටිකකින්, අවිද්‍යා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ, නාම රූප කියන සිද්ධි ටිකකින්.

මෙහෙම යම් වස්තුවක් පෙනෙනකොටම අපි ක්ෂණිකව පෙනෙන දේ ඇති වුනේ මෙහෙම නේද කියලා මේ පැත්තට හැරලා හිටියොත් පෙනෙන දේ ඒ කියන්නේ ස්කන්ධයන්ගේ උදය - ව්‍යය දන්නා නුවණකට ඉන්න කොට මම රූපය කියන සංඥාවකින් ඉන්නවා නෙමෙයි.

පෙනෙනවා කියන සිද්ධිය ඇතිවෙන හා නැතිවෙන පැත්තට හැරලයි මම ඉන්නේ - රූපය කියන එකෙන් අනහැරලා.

ඒ කියන්නේ මේ අවිද්‍යා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ, කියන එකම හේතු ටිකක් නිසා හටගන්න දේ එකම විදියට හටගෙන නිරුද්ධ වෙනවා. ඔය හටගෙන නිරුද්ධ වෙන සිද්ධියට රූපය, ශබ්දය, ගන්ධය නෑ. - සලායතන විවිචයා එස්ස - ස්පර්ශය කියන අන්තය අපට ඇත්ත වුනාමයි ඔන්න වක්ඛු සම්මාස්ස, ඒ කියන්නේ රූප පේනවා. ශබ්ද ඇහෙනවා කියලා ආයතන හයකට බෙදිලා තියෙන්නේ. ආයතන හයටක බෙදෙන්න ඉස්සරවෙලා හේතු ටික බලන්න.

අවිද්‍යා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ, නාමරූප, සලායතන කියන සිද්ධි ටික ඇතිවෙන්න හේතු ටික ඔක්කොම එක විදියට ඇතිවෙලා තියෙනවා. ඇතිවෙලා මෙහෙම උපදින කොට, උපන්න එකේ ඇතිවෙච්ච හේතු පැත්තකට යද්දි, මට රූපයයි, ශබ්දයයි, ගන්ධයයි, රසයයි, පොට්ඨබ්බයයි, කියලා වෙනසක් නෑ. ස්කන්ධයන්ගේ ඇතිවෙන හා නැතිවෙන හැටි කියන ධර්මතාවයක් විතරයි, මගෙ ජීවිතයට තියෙන්නෙ.

නමුත් ඒ ඇතිවීම නැතිවීම නොදන්නකොට මට වෙන රූපයක් අනුවෙයි. වෙනම ශබ්දයක් අනුවෙයි. වෙනම රසයක් අනුවෙයි. වෙනම පොට්ඨබ්බයක් අනුවෙයි. වෙනම ධර්මමාර්ගමණයක් අනුවෙයි. මට ධර්මා භයක් හම්බවෙයි. භය අරඹයා චරිත භයක් එයි. මට ඒවා අරඹයා කෙලෙස් එක එක විදියෙ නානාත්වයකට යයි.

තව විදියකින් කිවුවෙ රූපය හම්බවුනොත් ඒ කියන්නෙ මේ රූපය පේනවා කියන මට්ටම ස්පර්ශය අන්තය කිවුවනෙ අපි. ඒ රූපය පෙනුනොත් පෙනුනු දේට හිතුවෙ කෙරුවෙ. දැන් උපමාවක් කියනවා. බුදු රජාණන් වහන්සේ ස්පර්ශය එක අන්තයක්, ස්පර්ශය සමුදය එක් අන්තයක් කියලා.

පෙනෙනකොට මෙහෙම බලනබවම ස්පර්ශය අන්තයක්. ඒ පැත්තට හැරෙන්නෙ නැතුව පෙනෙන දේ ඇති වෙන්නෙ මෙහෙමයි. නැතිවෙන්නෙ මෙහෙමයි කියලා මේ පැත්තට හැරලා ඉන්න. එතකොට ඔය පින්වතුන් ස්පර්ශයයි, ස්පර්ශ සමුදය අන්තයයි. අනුවෙන්නෙ නැතුවයි මේ ඉන්නෙ.

අපි කිවුවෙ දැන්, මෙල්බර්න් නගරේ තියෙන උසම ගොඩනැගිල්ලට නැග්ග ගමන්ම අපිට පේනවා නම්, පෙනෙන අවස්ථාවම ස්පර්ශය අන්තය නම්, පෙනෙන්නෙ මේ ගෙවල් දොරවල්, අඟවල් ගහ, අඟවල් ගඟ, අර අතන කියලා විස්තර ටිකක් දන්නවා නම්, ඒක සමුදය අන්තය නම්,

මෙතනදි දැන් කියනවා පෙනෙන කොටම අතින් පැත්තට හැරෙන්න. මේ ගොඩනැගිල්ලට නැගපු නිසාම මේ පේනවා නේද කියන එක සිහිකරගෙන ඉන්න. එතකොට ඔය පින්වතුන් මේ අන්න දෙකෙන් අතහැරලා.

මේ පෙනෙනවා කියන සිද්ධියයි, පෙනෙන එකේ ඇතුළට යනවා කියන කොටයි එයාට තේරෙන්නෙ නෑ මේ අරමුණ උපදින්නෙ මේ හේතු ටික නිසයි. මේ හේතු නැතිවෙනකොට නැතිවෙනවා නේද කියන එක එයාට තේරෙන්නෙ නෑ. එහෙම ඇතිව නැතිවෙන හැටි බැලුවොත්, දැක්කොත් මේ අන්ත අතහැරරෙනවා. අන්ත අතහැරුනොත් අතහැරියොත් මොකද වෙන්නෙ. මේ පෙනෙන ඇහෙන සිද්ධිය ඇතිවෙන හා නැතිවෙන හැටි දකිමින් ඉන්නවා.

එහෙම ඉන්නකොට තියෙන වාසිය තමයි, සමුදය අන්තය සිද්ධ වෙන්නෙ නෑ.

ස්පර්ශය අන්නෙ තියෙන දෝෂෙ වෙන මුකුත් නෙවෙයි. ස්පර්ශය අන්තයෙ දෝෂයක් නෑ. ස්පර්ශය අන්නෙ හිටියොත් එයා සමුදය හදලයි නතර වෙන්නෙ. සමුදය හැදුනොත්, ආපහු ස්පර්ශය හදනවා. ඒ හින්දා ස්පර්ශය කියන එක, ඇහැට රූපෙ පෙනෙනකොටම, අපි අකමැති නම් පිටිපස්සට හැරෙනවා වගේ, ඔය පින්වතුන්ගෙ ඇස් ඉදිරිපිට කෙනෙක් ආවොත් එයා පෙනෙන අවස්ථාවෙ ස්පර්ශය වගේ කියලා හිතන්නකො. පෙනෙන දේ අරඹයා මොනවා හරි හිතන එක ස්පර්ශ සමුදය අන්තය කියන්නකො. ඔය දෙකටම, එයාට පෙනෙන දේ ගැන හිතන එක ගැන කවර කතාද ඒ වගේ අරමුණක් පෙනෙන එකටත් අකමැති නම් ඔය පින්වතුන්ට මොකද වෙන්නෙ. පිටිපස්සට හැරෙන්නකො ක්ෂණිකව අනිත් පැත්තට. එතකොට ඔය පින්වතුන් පෙනෙන එකයි පෙනෙන දේට හිතන එකයි දෙකින් අයින් වෙලා නැද්ද?

එහෙ වස්තුවලට මොකවත් කරන්න ඕනෙද? අපිට හැරෙන්න විතරයි නේද තියෙන්නෙ? ඒ වගේ මුළු ජීවිතම කාලකණ්ණි කරන අසත්පුරුෂයෙක් ඇවිල්ලා වගේ කියලා හිතන්නකො මේ ඇහැට පෙනෙන අවස්ථාව.

එතකොට ඒ ජේන දේ අරඹයා - දැන් අකමැති කෙනා ජේනනෙ මේ - මෙයාගෙ තියෙන කපටිකම අඳුනගන්න. මෙයා අසත්පුරුෂයා කියලා කිවුවෙ. අසත්පුරුෂයාටත් වැඩිය අසත්පුරුෂයෙක්. ඇයි හතුරා නම් කෙළින්ම කඩුවක්, කිණිස්සක්, පොල්ලක් අරගෙන ආවම දන්නවා හතුරා කියලා. අඳුනගන්න පුළුවන්.

මෙයා එන්නේ අනේ මාමේ, නැන්දේ, අනේ අක්කේ, අම්මේ, තාත්තේ කියලා පුදුම මිහිරි වචන කතා කරගෙන ළඟට ඇවිල්ලා පිහියෙන් ඇතලා යනකම් හොයන්න බෑ. ඒ කියන්නේ තමන්ගේ ජීවිතයට ඉන්න එකම මිත්‍රයා, සැපයුණ් බලන්න තියෙන එකම වස්තුව වගේ මේ ඇතැ පෙනී ගිටින්නේ. ජීවිතයට තියෙන හොඳම වටිනාම දේ වගේ මේ රූප පෙන්නන්නේ අපිට.

අන්තිමට මෙහෙම පෙන්නලා මේකටම තණ්හාව ඇතිකරලා සතර අපායට දානවා. සතර අපායට දාන තණ්හාව ඇතිකරවන්නයි මෙයා මෙහෙම ඉන්නේ. ඒ හින්දා හොඳට අඳුනන්න මේ ස්පර්ශ අන්තය වගේ තමයි මේ පෙනෙන අවස්ථාව. අර අකමැති පුද්ගලයා පෙනෙන අවස්ථාව. ස්පර්ශ සමුදය අන්තය තමයි ඔය අකමැති පුද්ගලයා ගැන තරහවක් හරි ඇතිවුනා කියන්නකො. දැන් ඉතින් තරහවක් ඇතිවුනත් තමන්ට දෝෂෙ. මේ වගේ මනුස්සයෙක් පෙනුනත් තමන්ට ජීවිතයට හිතකර නෑ කියලා දන්න කෙලා ක්ෂණිකව මොකද කරන්නේ. අනිත් පැත්ත හැරෙනවා.

ඒ වගේ, මේ පුද්ගලයා පේනවා වගේ, පේන දේට හිතනව වගේ තමයි අන්ත දෙක. ක්ෂණිකව අනිත් පැත්ත හැරෙන්න. අනික් පැත්ත කියන්නේ, මේ අරමුණ ඇතිවෙන්නේ මෙහෙම නේද? කියලා බලන්න.

ශබ්දය ඇහෙනකොටත් එහෙමයි. පෙනෙන, ඇහෙන, දැනෙන ස්පර්ශ ආයතන හයේ මේ පැත්තට ඉන්න.

එහෙම - ස්කන්ධයෝ හටගෙන නිරුද්ධ වෙනවා - කියන ධර්ම සංඥාවකින් ඔය පින්වතුන් ඉන්නකොට, මේ සංඥාවට කියනවා නිරෝධ සංඥාව කියලා. ඇයි? මේ රූප සංඥා, ශබ්ද සංඥා, ගන්ධ සංඥා, රස සංඥා, පොට්ටබ්බ සංඥා, ධර්ම සංඥා කියන මේ ටික අතහැරෙනවා මේකෙන්.

මේ සංඥාවෙන් ඉන්නකොට ඔය පින්වතුන්ට රූප සංඥාව අතහැරෙනවා. මේ නිරෝධ සංඥාවකින් ඉන්නේ. ලෝකෙ තුළ තියෙන මේ ස්පර්ශ ආයතන හය අරඹයා තියෙන සංඥා අතහැරවනවා, මේ පටිච්ච සමුප්පාදයෙ අවිද්‍යා පච්චයා සංඛාරා කියන මේ සිද්ධියෙ. ඔන්න ඔහොම තැනකටයි නිරෝධ සංඥාව කියන්නේ. එහෙම නැතුව මේ මුකුත් නැති තැනකට නෙමෙයි.

දැන් ඔය පින්වතුන් එහෙම ඉන්නකොට දෙමව්පියෝ, සහෝදරයෝ, ඥාති හිතමිත්‍රාදීන් මැරලා අඩන්න වෙන දුක එයිද? දුක නිරුද්ධ නැද්ද? ඔය සංඥාව දුක්ක නිරෝධ සංඥාවක් නෙමෙයිද? දුක නිරුද්ධ වෙන්නෙ නැද්ද ඔය සංඥාවෙන්? අනේ දුරුවෝ හොඳයි රන්, රිදී, මුතු මැණික් හොඳයි කියලා තණ්හාව ඇතිවෙයිද ඔය සංඥාවට.

ඔහොම හිටියොත් ඔය පින්වතුන්ට මේ අන්න දෙක ඔන්න ඔය වගේ උපායශිලි සිද්ධියක් ගැනයි මම මේ හැමදාම කියන්නෙ.

ඒකට මේ ඇහැ අන්ධ කරගන්න, කණ බිහිරි කරගන්නහම ස්පර්ශ අන්තය නැතිවෙනවාටත්, ස්පර්ශය අන්තය නැතිවෙන්නෙ මරණින් පස්සෙයි කියන සිද්ධියක් නෙමෙයි ඥාණ දර්ශණයක් හැම වෙලාවෙම බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළේ.

දුකයි, දුක්ක සමුදයයි, නිරෝධයයි පෙන්නලා මාර්ගය පෙන්නුවේ. මේ මාර්ගය ගිහිල්ලා දුක්ක නිරෝධ කරන්න. එතකොට මේ ස්වාමීන් වහන්සේ පෙන්නපු විදියට ස්පර්ශ සමුදය අන්තය කියනකොට හොඳට දැනගන්න ඕනෙ රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ, ධම්ම කියන මේ අරමුණු තේරෙන මට්ටමට කියනවා ස්පර්ශ අන්තය කියලා. ඒවා අරඹයා කුමන හෝ විස්තරයක් දන්න මට්ටමට කියනවා ස්පර්ශ සමුදය අන්තය කියලා.

පෙනෙන, ඇහෙන දේවල් සහ ඒ දේට නැඹුරු වෙලා ඉන්න මනසක් ඇතිනාක් ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය නෑ කියලා හොඳට මතක තියාගන්න.

කවුරු, මොන විදියට හෝ ඔය පින්වතුන්ට මාර්ග ඵල දෙන්න පුළුවන්. ඔය පින්වතුනුත් කැමති විදියට මාර්ග ඵල ගන්න පුළුවන්. නමුත් තේරුම් කරගන්න. ජීවිතෙන් රැවටෙන්න එපා. රැවටුනොත් තමන්මයි දුකට පත්වෙන්නෙ.

මේ රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ, ධම්ම කියන මේ ටික අනුව නම් මනස පවතින්නෙ, ඒ තාක් ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය නෑ. ඒකෙන් මිදිලා ඉන්න දන්නෙ නැත්නම් ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය ගැන තවම දන්නෙත් නෑ.

ටික ටික හරි ඒකෙන් මිදිලා මේ පැත්තට හැරිලා ඉන්න. පෙනෙන දේ ඇතිවෙන හැටි හා නැතිවෙන හැටි බලන්න. ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරන්නේ,

- නිදුක් වූ මොනවට දුක් ගෙවීම පිණිස පවතින ස්කන්ධයන්ගේ උදය වැය දන්නා නුවණ -

ආර්ය වූ, නිබ්බේධික වූ, උදයන්නගාමී පඤ්ඤා අ අන්න ඒ ප්‍රඥාවෙන් ඉන්න. ඒ විදියට ඉන්න කෙනා ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වඩනවා. අන්න එබඳු කෙනාට දුකෙන් මිඳෙන්න පුළුවන්.

එතකොට අපි දැනගෙන හිටියොත් මේ ස්පර්ශ අන්තය, ස්පර්ශ සමුදය අන්තය. අපි පීචත් වෙන්න ඕන මෙන්න මේ ටික අතහැරෙන විදියටයි. කියන ටික තේරෙනවා.

කවුරු හරි කියලා දන්නොත් ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වඩන්න. රූපය මේ මේ විදියට බලන්න. රූපය නිසා මේ වේදනා, සංඥා, චේතනා පහළ වෙනවා. ඒවා මෙන්න මේ විදියට බලන්න කියලා කිවුවත්, අපිට තේරෙන්න ඕනේ. ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය කියලා කිවුවත් තවම මේ ස්පර්ශ අන්තයෙන් මිදිලා නෑනේ මෙතන. ස්පර්ශ සමුදය අන්තයෙන් මිදිලා නෑනේ කියලා.

ඇයි දැන් මේ රූපය කියන තැනට ඇවිල්ලා, දැකලා ඒ කියන්නේ හොඳට තේරෙන්න ඕන පිටිපස්ස හැරිලා නෙමෙයි ඉන්නේ අපි. පේන කෙනා දිනා බලාගෙන. දැන් පේන කෙනා ගැන තරහත් යනවා. ඒ තරහා නැතිවෙන්න නම්, පේන කෙනාගෙන් මිඳෙන්න නම් කෑලි, කෑලි වලට කඩලා බලන්න කියලා මෙයාගේ කන්දෙක ද පුද්ගලයා, නහයද, ඇහැද, කියලා කඩලා කඩලා බැලුවට, පේනවා කියන පැත්තේ ඉන්නවනේ අපි තවම.

පේනවා කියන පැත්තයි, පේන දේ ගැන හිතනවා කියන පැත්තයි දෙකම අතඇරෙන්නේ අපි අතින් පැත්ත හැරුනොත්තේ නේද? පේනවා කියන සිද්ධිය නතර වෙලා නෑනේ පේන දේට මොන විදියට හිතුවත්. ඒ වගේ පේනවා කියන සිද්ධියම දොස් සහිතයි. මෙහෙම හැරිලා ඉන්න සිද්ධියම. සිහි නුවණින් ආපනු යන්නම ඕන. ඒ වගේ ලක්ෂණයකින් හම්බ වුනොත් විතරයි. ඒක ගලපලා බලන්න.

බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්නුවේ අවිද්‍යා පච්චයා සංඛාරා, සංඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං කියලා. මේ පටිච්ච සමුප්පදාය හරහා පංච උපාදානස්කන්ධයේ උදය - ව්‍යය. ඒ විදියට හිත තියන්න. එහෙම හිත තියලා ස්පර්ශ අන්තයයි, ස්පර්ශ සමුදය අන්තයයි අනුහරින්න.

ඔන්න ඔය අන්න දෙක එදා ඒ ස්වාමීන් වහන්සේ මතක් කළා, අපිද ජීවිතයෙන් තේරුම් කරගන්න ඕනෙ. ස්පර්ශය කියන එක එක් අන්තයක්. ස්පර්ශ සමුදය එක් අන්තයක්. ස්පර්ශ නිරෝධය මැදයි.

එහෙනම් ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය කියන්නෙ මෙහෙම හම්බවෙන කොට, ඉදිරිය බලාගෙන ඉන්නවා නෙමෙයි. අනිත් පැත්ත හැරෙනවා වගේ, සිහි නුවණින් හේතුවට - පෙහෙන ඇහෙන දේ ඇතිවෙනකොට, පෙහෙන ඇහෙන දේ ඇතිවෙන්න හේතු වූ හේතු ධර්මයට - නුවණින් යා යුතුයි.

ගොඩනැගිල්ලට නැග්ගහම, නැගපු වෙලාවට පෙහෙන දුර්ශනය පෙහෙන කොටම, ඒ දුර්ශනය පෙහෙන්න හේතු වෙච්ච හේතු ටිකට අපි නුවණින් යා යුතුයි.

එහෙනම් අද අපි ස්පර්ශය අන්තයයි, ස්පර්ශ සමුදය අන්තයයි දෙක ගැන කතා කළා, අද මේ දේශනාව හැමදෙනාටම මේ අන්ත හඳුනාගෙන, එයින් බැහැර වෙලා, නිරෝධ සංඥාව උපදවාගෙන ජරා, මරණ දුකේ නිරෝධය මේ ජීවිතයේම සාක්ෂාත් කරගන්න ලැබේවා..

සාදු! සාදු!! සාදු!!!